

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.22.1.2023

Pan
Józef Kardyś
Starosta Kolbuszowski
ul. 11 Listopada 10
36 - 100 Kolbuszowa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/007 Udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego
oraz edukacja prawna

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Starostwo Powiatowe w Kolbuszowej ul. 11 Listopada 10, 36 – 100 Kolbuszowa, zwanego dalej „Starostwem”
Kierownik jednostki kontrolowanej	Pan Józef Kardyś, Starosta Kolbuszowski od 16 listopada 2014 r. (akta kontroli str. 1)
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Zapewnienie przez powiat warunków prawnych i organizacyjnych umożliwiających prawidłową realizację zadań związanych z udzielaniem nieodpłatnej pomocy prawnej, świadczeniem nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacją prawną.2. Zgodność z przepisami i rzetelność realizacji zadań polegających na udzielaniu nieodpłatnej pomocy prawnej, świadczeniu nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej.3. Działania powiatów w zakresie efektywnego udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej i efektywnego świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2020 r. do zakończenia czynności kontrolnych, tj. do dnia 8 listopada 2023 r. z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
Kontroler	Alina Walenia, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/170/2023 z 25 września 2023 r. (akta kontroli str. 2)

¹Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli Starosta Kolbuszowski zapewnił warunki prawne i organizacyjne umożliwiające prawidłową realizację zadań zleconych związanych z udzielaniem nieodpłatnej pomocy prawnej, świadczeniem nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacją prawną w latach 2020 – 2023 (I półrocze). Zadania z tego zakresu określone zostały przepisami ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. *o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej*³ (unpp) w powiązaniu z przepisami ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. *o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*⁴ (udpp). Wykonawców zadania wybierano według obowiązujących procedur. Środki dotacji celowej z przeznaczeniem na realizację zadań zleconych zostały wykorzystane zgodnie z warunkami umów. Realizacja zadań określonych w unpp zleconych powiatowi umożliwiła udzielenie w tym okresie 1343 porad w zakresie nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego.

Uwzględnione zostały potrzeby wspólnoty samorządowej w zakresie organizacji nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej. Zadania w tym zakresie finansowane były ze środków dotacji z budżetu Wojewody Podkarpackiego i realizowane w porozumieniu z dwoma gminami oraz z Okręgową Radą Adwokacką w Rzeszowie (ORA) i Radą Okręgową Izby Radców Prawnych w Rzeszowie (OIRP).

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działalność Powiatu w zakresie wykonywania obowiązków informacyjnych i promocyjnych w związku z realizacją zadań dotyczących nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa i edukacji prawnej. Stwierdzono, że utworzona została wymaga liczba punktów świadczących nieodpłatną pomoc prawną, a ich lokalizacja umożliwiła dostępność do tych usług. Lokale, w których udzielana była nieodpłatna pomoc prawna oraz świadczone nieodpłatne poradnictwo obywatelskie spełniały wymogi określone w obowiązujących przepisach rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 2018 r. *w sprawie nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego*⁵. Terminowo i rzetelnie sporządzane były i przekazane Ministrowi Sprawiedliwości roczne zbiorcze informacje o wykonaniu zadania polegającego na udzielaniu nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej.

Stwierdzono, że prawidłowo podejmowane były działania Powiatu sprzyjające efektywnemu udzielaniu nieodpłatnej pomocy prawnej i świadczeniu nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej. Zadania zrealizowane zostały zgodnie z warunkami określonymi w porozumieniach, umowach i ofertach.

NIK negatywnie ocenia niewykonywanie przez Starostę kontroli udzielania przez organizację pozarządową nieodpłatnej pomocy prawnej i świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, o których mowa w art. 11 ust. 8 i 8a unpp, a także braki formalne w umowach na udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej z adwokatami i radcami prawnymi oraz z organizacjami pozarządowymi, a także w porozumieniach z gminami.

Wbrew dyspozycji art. 10 ust. 3 unpp w przypadku połowy zawartych porozumień z ORA i OIRP o ich zawarciu nie został zawiadomiony Wojewoda Podkarpacki, a w przypadku pozostałych nie nastąpiło to niezwłocznie.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dz. U. z 2021 r. poz. 945.

⁴ Dz. U. z 2023 r. poz. 571.

⁵ Dz. U. poz. 2492, ze zm. dalej: *rozporządzenie w sprawie nieodpłatnej pomocy prawnej*.

Nieprawidłowości te miały jednak w większości charakter formalny i nie wpłynęły negatywnie na kontrolowaną działalność.

NIK zwraca w szczególności uwagę na brak w umowach z organizacjami pozarządowymi postanowień dotyczących powierzenia im przetwarzania danych osobowych osób korzystających z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Było to nie tylko niezgodne z przepisami dotyczącymi ochrony danych osobowych, ale także nie zapewniało pełnej ochrony tych danych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁶ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Zapewnienie przez powiat warunków prawnych i organizacyjnych umożliwiających prawidłową realizację zadań związanych z udzielaniem nieodpłatnej pomocy prawnej, świadczeniem nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacją prawną

Opis stanu faktycznego

1.1. Warunki organizacyjne

1. Starostwo było przygotowane organizacyjnie do realizacji zadań zleconych z zakresu administracji rządowej polegających na udzielaniu nieodpłatnej pomocy prawnej, świadczeniu nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej. Zadania w tym zakresie na podstawie §15 ust. 5 pkt 17 Regulaminu Organizacyjnego Starostwa⁷ należały do Wydziału Organizacyjnego i zostały powierzone podinspektorowi w tym Wydziale na podstawie zakresu czynności⁸.

(akta kontroli str. 3 - 14)

Starosta Powiatu w związku z realizacją zadań z zakresu nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej nie powołał pełnomocnika w celu koordynacji ich realizacji⁹. Zadania te przypisane zostały do Wydziału Organizacyjnego Starostwa jako sprawy obywatelskie. Zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym Starostwa¹⁰ wymienione działania koordynuje Sekretarz Powiatu. W zakresie objętym kontrolą nie wystąpiły przypadki zgłaszania skarg i wniosków na działania Powiatu w zakresie udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej, poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej.

(akta kontroli str. 3 – 14, 181 – 186, 624)

W latach 2020 – 2023 (I półrocze) Starostwo nie było kontrolowane przez Wojewodę Podkarpackiego¹¹, ani też inny podmiot zewnętrzny, w zakresie dotyczącym udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej, świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej. Problematyka ta nie była także przedmiotem audytu wewnętrznego przeprowadzanego w Starostwie.

(akta kontroli str. 181 – 186, 616 – 622)

⁶ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana, jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁷ Po zmianach wprowadzonych na podstawie uchwały nr 173/959/2018 Zarządu Powiatu w Kolbuszowej z dnia 12 lutego 2018 r. w sprawie zmiany w Regulaminie Organizacyjnym Starostwa Powiatowego w Kolbuszowej.

⁸ Zakres czynności z dnia 25 marca 2020 r. oraz poprzednio obowiązujący z dnia 25 marca 2019 r.

⁹ Zgodnie z art. 9 ust. 5 unpp w celu koordynacji realizacji zadań wynikających z ustawy starosta może powołać pełnomocnika.

¹⁰ http://bip.powiat.kolbuszowa.pl/bip_kolbuszowa/index.jsp?place=Menu02&news_cat_id=35&layout=1&page=0

¹¹ Kontrola Wojewody Podkarpackiego w zakresie wykonywania obowiązków informacyjnych i promocyjnych w związku z realizacją zadań dotyczących nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa i edukacji prawnej wynikających z art. 8a unpp – została przeprowadzona w okresie od 1 stycznia 2019 r. do 12 kwietnia 2019 r. Starosta Kolbuszowski pismem zn. OR.8130.5.2019 z dnia 31 maja 2019 r. poinformował Wojewodę Podkarpackiego o zrealizowanych zaleceniach pokontrolnych.

W związku z epidemią Covid -19 w Starostwie wprowadzono szczególne rozwiązania zapewniające ciągłość realizacji zadań dotyczących udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej, świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej. Realizacja zadań w epidemii od maja 2020 r. odbywała się w sposób wyłączający bezpośrednią obsługę interesantów, za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość (np. telefon, e-mail) przy jednoczesnym zawieszeniu działalności punktów w lokalach. Informacje o zmienionych zasadach udzielania porad prawnych, poradnictwa obywatelskiego w okresie Covid-19 zamieszczane były na stronie internetowej Starostwa.

Na podstawie art. 29 ustawy z dnia 14 maja 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2¹² informowano mieszkańców o zmianach, jakie nastąpiły w unpp, tj.

- poszerzono krąg beneficjentów o osoby fizyczne prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą - niezatrudniające innych osób w ciągu ostatniego roku,
- na czas trwania epidemii uproszczono procedury udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość oraz poza lokalem punktu¹³.

Z dniem 1 lipca 2021 r. punkty z terenu Powiatu otwarte zostały dla mieszkańców z uwzględnieniem bezpieczeństwa sanitarnego.

W okresie od 13 grudnia 2021 r. ze względu na sytuację epidemiologiczną związaną z rozprzestrzenianiem koronawirusa SARS-CoV-2 w kraju i regionie, nieodpłatna pomoc prawna była ponownie świadczona w formie zdalnej. Dni oraz godziny udzielania nieodpłatnych porad prawnych i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego pozostały bez zmian. Szczegółowe dane w tym zakresie, tj. numery telefonów oraz adresy e-mail zamieszczone zostały w zakładce „Bezpłatne porady prawne”, zawartej na stronie Powiatu www.powiat.kolbuszowski.pl.

W okresie od 1 marca 2022 r., na terenie Powiatu, z nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego można było skorzystać osobiście. Pomieszczenia do świadczenia porad prawnych przystosowane zostały do zapewnienia bezpieczeństwa sanitarnego.

(akta kontroli str.15 – 18, 181 – 186)

2. W związku z realizacją przez Powiat zadań określonych w unpp pracownicy, Starostwa (podinspektor w Wydziale Organizacyjnym, Sekretarz Powiatu), którym powierzono te zadania nie uczestniczyli w szkoleniach, spotkaniach czy też konferencjach umożliwiających realizację obowiązków wynikających z unpp. W wyjaśnieniu Starosta wskazał, że ofert takich w zakresie szkoleń nie było, a pracownicy realizujący zadania dotyczące nieodpłatnej pomocy prawnej, poradnictwa obywatelskiego i edukacji prawnej nie zgłaszali potrzeb szkoleniowych i we własnym zakresie doszkalali się m.in. poprzez stronę internetową Ministerstwa Sprawiedliwości zakładka *Nieodpłatna pomoc prawna* oraz na podstawie wyjaśnień Wojewody Podkarpackiego.

(akta kontroli str. 3 – 14, 181 - 186)

1.2. Warunki prawne, w tym zawieranie umów z gminami oraz z okręgowymi radami adwokackimi i radami okręgowych izb radców prawnych

1. Zadania polegające na udzielaniu nieodpłatnej pomocy prawnej, świadczeniu nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej Powiat realizował w porozumieniu z dwiema gminami. Obowiązujące w latach 2020 – 2023

¹² Dz. U. z 2020 r. poz. 875, ze zm.

¹³ Przed uzyskaniem pomocy prawnej beneficjent zobowiązany był złożyć pisemne oświadczenie, że nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej, a osoba fizyczna - przedsiębiorca nie składał oświadczenia o niezatrudnianiu innych osób w ciągu ostatniego roku.

porozumienia¹⁴ z Gminą Cmolas i Gminą Niwiska dotyczyły udostępnienia lokali, a organem prowadzącym w nich punkty nieodpłatnej pomocy prawnej był Powiat.

W wyjaśnieniu Starosta Powiatu podał, że Wójtowie pozostałych Gmin: Majdan Królewski, Dzikowiec, Raniszów, Kolbuszowa nie byli zainteresowani utworzeniem punktu nieodpłatnej obsługi prawnej na ich terenie. W mieście Kolbuszowa Powiat Kolbuszowski ma zlokalizowany punkt pomocy prawnej, więc Burmistrz w ten sposób zabezpiecza takie usługi swoim mieszkańcom bez konieczności zawierania odrębnych porozumień.

(akta kontroli str. 22 – 41, 181 – 186)

Porozumienia w sprawie udostępnienia lokalu w związku z realizacją przez Powiat zadań z zakresu udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej zawarte zostały na wniosek Wójta Gminy Niwiska oraz Wójta Gminy Cmolas. Porozumienia określały kalkulację miesięcznej kwoty płatności za udostępnione przez Gminy lokale. Do Starosty Powiatu były składane wnioski Wójtów Gminy Cmolas i Gminy Niwiska dotyczące zapewnienia potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, stosownie do postanowień art. 9 ust. 2 unpp. Wnioski o utworzenie punktu nieodpłatnej pomocy prawnej na terenie danej Gminy wpłynęły (w formie pisemnej i uzgodnień ustnych) do Starostwa w terminie określonym w art. 9 ust.2 unpp. W latach 2019 – 2020 wnioski (Wójta Gminy Cmolas i Niwiska) o utworzenie punktów w latach 2020 – 2021 miały charakter ustaleń ustnych pomiędzy Starostą a Wójtami¹⁵. Starosta ze względu na dobro mieszkańców wyrażał zgodę na porozumienia w tej sprawie. W latach 2021 – 2022 złożone zostały przez Wójta Gminy Cmolas i Wójta Gminy Niwiska pisemne wnioski o utworzenie punktów na terenie Gmin¹⁶.

(akta kontroli str. 19 – 21, 22 – 41, 625 - 627)

2. Stwierdzono, że zawarte przez Starostę Powiatu porozumienia z Wójtami dwóch Gmin (Cmolas, Niwiska) zawierały elementy określone w art. 9 ust. 1 unpp, odnoszące się m.in. do wykazu planowanych dyżurów, tj.

- adresy lokali, w których planuje się dyżury,
- dni oraz godziny planowanych dyżurów,
- informację, czy dyżur przeznaczony będzie na udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej czy świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego.

W porozumieniach nie zawarto natomiast informacji o rodzaju podmiotu wymaganej art. 9 ust.1 lit. c) ust. 1 unpp, czyli o rodzaju podmiotu udzielającego nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczącego nieodpłatne poradnictwo obywatelskie podczas dyżurów. Nie określono bowiem, czy będzie to prawnik wskazany przez ORA lub OIRP albo organizacja pozarządowa.

Porozumienia obowiązujące w latach 2020 – 2023 zawarte z Gminą Niwiska określały, że usługi będą świadczyć radcowie prawni. Porozumienia z Gminą Cmolas obowiązujące w latach 2022 – 2023 określały, że usługi będą świadczone przez adwokatów lub radców prawnych. Informacji powyższych nie zawierały porozumienia obowiązujące w latach 2020 – 2021.

W porozumieniach obowiązujących w latach 2020 – 2023 nie przewidziano specjalizacji dyżuru.

(akta kontroli str. 22 – 41)

¹⁴ Określone w art. 9 ust. 1 unpp. Porozumienie te zawarte zostały odpowiednio: 8 oraz 9 listopada 2019 r., 30 października 2020 r., 15 października 2021 r. oraz 26 października 2022 r.

¹⁵ Wyciąg z protokołu Zarządu Powiatu w sprawie organizacji punktów nieodpłatnej pomocy prawnej na terenie Powiatu: nr 47/2019 z 2 października 2019 r., nr 99/2020 z 7 października 2020 r., nr 151/2021 z 5 października 2021 r.

¹⁶ Pisma z dnia 30 września 2021 r. i z dnia 28 i 30 września 2022 r.

W wyjaśnieniu Starosta Powiatu podał, że w porozumieniach z dwoma Gminami obowiązującymi w latach 2020 – 2023 nie zawierano informacji o rodzaju podmiotu udzielającego nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczącego nieodpłatne poradnictwo obywatelskie podczas dyżurów (ORA, OIRP lub organizacja pozarządowa). W porozumieniach tych w celu zapewnienia równomiernego udziału adwokatów i radców prawnych w wykonywaniu zadania wskazano, że w poniedziałki i wtorki porad udzielają adwokaci, środy i czwartki radcy prawni, natomiast w piątki naprzemiennie co 2 tygodnie adwokat i radca prawny (tj. w Gminie Cmolas). Biorąc pod uwagę powyższe, Powiat nie określił, że w Gminie Cmolas będą świadczyć usługi albo adwokaci albo radcy prawni gdyż świadczą je obie grupy. W kolejnych latach porozumienia zawierają już informacje na temat tego czy pomocy będą udzielać radcy prawni czy adwokaci. Starostwo uważało, że taki zapis jest wystarczający i nie został bardziej uszczegółowiony poprzez wskazanie ORA lub OIRP.

(akta kontroli str. 755 – 758)

Porozumienia zawierały zasady współpracy Starosty Powiatu z Wójtami Gmin w zakresie zapewnienia warunków lokalowych i urządzeń technicznych podmiotom udzielającym nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczącym nieodpłatne poradnictwo obywatelskie.

(akta kontroli str. 22 – 41)

3. W latach 2020 – 2023 (I półrocze) na terenie Powiatu działalność prowadziły dwa punkty przeznaczone do udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej i świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Zgodnie z art. 11 ust. 1 unpp w latach objętych kontrolą Powiat powierzał połowę punktów (jeden punkt) do prowadzenia adwokatom i radcom prawnym z przeznaczeniem na udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej, a połowę (jeden punkt) dla organizacji pozarządowej prowadzącej działalność pożytku publicznego, z przeznaczeniem na udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego.

W latach 2020 – 2023 nie występowały przypadki określone w art. 11 ust. 1d unpp dotyczące potrzeb zwiększenia liczby punktów na świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. W związku z powyższym Starosta Powiatu nie był zobowiązany uzyskać akceptacji Wojewody Podkarpackiego, aby w ramach liczby punktów przeznaczonych do prowadzenia przez organizację pozarządową, przeznaczyć większą liczbę punktów na świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego.

(akta kontroli str. 22 – 41, 123 – 145)

4. W latach 2019 - 2022, zgodnie z art. 10 ust. 1 unpp, Powiat zawarł z ORA i z OIRP łącznie osiem porozumień¹⁷, obowiązujących w latach 2020 – 2023 w sprawie udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej na terenie Powiatu. Porozumienia te zawarto w terminie do dnia 30 listopada roku poprzedzającego rok którego dotyczyły¹⁸. Na podstawie tych porozumień zgodnie z art. 10 ust. 1 pkt 2 unpp ORA i OIRP wskazywała odpowiednio adwokatów lub radców prawnych, wyznaczonych do udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej w danej lokalizacji na terenie Powiatu.

(akta kontroli str. 42 – 53, 54 – 75, 628 - 650)

¹⁷ Po jednym w każdym roku z każdą z tych rad. Treść zawartych przez Powiat porozumień z ORA i OIRP na lata 2020 – 2023 była taka sama i nie ulegała zmianie. Inne warunki zamieszczone zostały w porozumieniu z ORA i w porozumieniu z OIRP

¹⁸ Porozumienia zawarte: na 2020 rok - 15 listopada 2019 r. (z OIRP i ORA), na 2021 rok - 30 września 2020 r. (z OIRP i ORA), na 2022 rok - 30 września 2021 r. (z OIRP i ORA), na 2023 rok - 26 października 2022 r. (z OIRP i ORA).

5. Starosta, w związku z art. 10 ust 3 unpp powiadomił Wojewodę Podkarpackiego o czterech porozumieniach z ORA i OIRP, tj. obowiązujących na lata 2022¹⁹ i 2023²⁰. Nie nastąpiło to jednak niezwłocznie, gdyż w przypadku porozumień na rok 2022 dopiero po 102 dniach od ich podpisania, w przypadku porozumień na rok 2023 – po 54 dniach. Starosta nie dopełnił obowiązku takiego przekazania w przypadku pozostałych czterech porozumień - na lata 2020 i 2021.

(akta kontroli str. 42 – 53, 54 – 75, 122, 628 – 650, 766)

W wyjaśnieniu Starosta Powiatu wskazał, że Wojewoda Podkarpacki nie został powiadomiony o zawarciu porozumień z ORA i OIRP obowiązujących w latach 2020 i 2021. Przyjęto wówczas praktykowaną interpretację, iż Wojewodę należy informować tylko w przypadku gdy nie zostanie zawarte porozumienie z ORA lub OIRP na podstawie art. 10 ust.1 unpp w terminie do dnia 30 listopada. W kolejnych latach interpretacja w powyższej kwestii została zmieniona i Wojewoda Podkarpacki był powiadamiany o zawarciu porozumień w trybie art. 10 ust. 3 unpp.

(akta kontroli str. 755 – 758)

6. Objęte kontrolą osiem porozumień zawartych przez Powiat z OIRP i ORA w sprawie udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej w zakresie zawierało wszystkie elementy określone w art. 10 ust. 1 unpp, a mianowicie:

- liczbę adwokatów i radców prawnych, którzy będą udzielać nieodpłatnej pomocy prawnej na obszarze Powiatu, z uwzględnieniem równomiernego udziału adwokatów i radców prawnych w wykonywaniu tego zadania,
- zobowiązanie ORA lub OIRP do imiennego wskazywania adwokatów lub radców prawnych oraz ich zastępców, którymi są adwokaci lub radcowie prawni, wyznaczonych do udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej zgodnie z wykazem planowanych dyżurów, uwzględniające dni i godziny, w których planuje się dyżury,
- zasady wynagradzania adwokatów i radców prawnych udzielających nieodpłatnej pomocy prawnej;
- zasady wykorzystania urządzeń technicznych w punkcie nieodpłatnej pomocy prawnej.

W porozumieniach nie zawarto innych postanowień, szczególnie zabezpieczających interesy Powiatu, w szczególności dotyczących kontroli wykonania zobowiązań umownych lub zasad odpowiedzialności zleceniobiorców za ich niewykonanie lub nienależyte wykonanie.

(akta kontroli str. 42 – 53, 54 – 75)

7. Zgodnie z art. 5a ust. 1 udpp organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego uchwala roczny program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy.

W latach 2019 - 2022 Rada Powiatu w Kolbuszowej corocznie uchwałała Program współpracy Powiatu z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego²¹.

Uchwały w tej sprawie opublikowano na stronie BIP Powiatu Kolbuszowskiego.

Podjęte w latach 2019 – 2021 uchwały w sprawie przyjęcia na lata 2020 – 2022 Programu współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego nie zostały opublikowane w Dzienniku Urzędowym Województwa Podkarpackiego. Według wyjaśnień Starosty,

¹⁹ Pismo Starosty z dnia 10 stycznia 2022 roku.

²⁰ Pismo Starosty z dnia 19 grudnia 2022 roku.

²¹ Uchwały Rady Powiatu w Kolbuszowej w sprawie uchwalenia „Programu współpracy Powiatu Kolbuszowskiego z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na dany rok: nr XIII/80/2019 z dnia 28 listopada 2019 r. nr XXIII/133/2020 z dnia 26 listopada 2020 r., nr XXXIII/184/2021 z dnia 28 listopada 2021 r., nr XLV/246/2022 z dnia 24 listopada 2022 r.

wynikało to z faktu, że w tym okresie Wojewoda Podkarpacki nie uznawał tego typu uchwał za akty prawa miejscowego, podlegające obowiązkowi publikacji, a praktyka taka uległa zmianie dopiero w roku 2022 pod wpływem orzecznictwa sądów administracyjnych.

W Dzienniku Urzędowym Województwa Podkarpackiego opublikowana została jedynie uchwała nr XLV/246/2022 z dnia 24 listopada 2022 r. w sprawie przyjęcia takiego programu na rok 2023²².

W opisanych programach zawarto informacje dotyczące nieodpłatnej pomocy prawnej, tj. w rozdziale V. Priorytetowe zadania publiczne, w § 6 pkt 4 w wyszczególnionych zadaniach wskazano udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, nieodpłatnej mediacji oraz zwiększenie świadomości prawnej społeczeństwa. W programie obowiązującym na 2023 r. w porównaniu do obowiązujących w poprzednich latach uszczegółowione zostały warunki określone w §9 i w §12 Programu (m.in. dotyczące finansowania).

(akta kontroli str.146 – 180, 623)

1.3. Powierzenie organizacjom pozarządowym prowadzenia punktów przeznaczonych na udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego

1. Na kolejne lata objęte kontrolą ogłaszano otwarty konkurs ofert na powierzenie organizacjom pozarządowym prowadzenia punktów przeznaczonych na udzielenie nieodpłatnej pomocy prawnej i świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego (konkursy), a w każdym z tych czterech konkursów wyłoniono wykonawcę²³. Nie wystąpił przypadek unieważnienia konkursu. Złożono łącznie 25 ofert, z tego 12 na udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej i 13 na udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej i świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego.

W niniejszej kontroli badaniem objęto cztery konkursy ogłoszone w 2019, 2020, 2021 i 2022 r. oraz odpowiednio cztery oferty wybrane do dofinansowania w wyniku tychże konkursów. Szczegółowe wyniki analiz przedstawiono poniżej, w podpunktach 2- 17.

(akta kontroli str. 123 – 145, 198 – 504)

2. Badaniem objęto cztery ogłoszenia o konkursach ofert za lata 2019 - 2022²⁴ na realizację zadania publicznego polegającego na prowadzeniu punktu nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej przez organizację pozarządową były opublikowane zarówno w BIP Powiatu Kolbuszowskiego, na jego stronie internetowej, jak również na tablicy ogłoszeń w budynku Starostwa, co było zgodne z 13 ust. 3 udpp.

(akta kontroli str. 651 - 665)

²² Dz. Urz. Woj. Podkarpackiego z 2022 r. poz. 4592.

²³ Uchwały Zarządu Powiatu: nr 53/299/2019 z 13 listopada 2019 r. – w sprawie ogłoszenia konkursu na 2020 r. (wraz z treścią ogłoszenia), nr 57/333/2019 z 11 grudnia 2019 r. w sprawie wyboru oferty na 2020 r., umowa nr 112/2019 z dnia 12 grudnia 2019 r. w sprawie prowadzenia punktu z wybraną organizacją pozarządową na 2020 r., nr 103/544/2020 z 4 listopada 2020 r. w sprawie ogłoszenia konkursu na 2021r. (wraz z treścią ogłoszenia), nr 108/572/2020 z 10 grudnia 2020 r. w sprawie wyboru oferty na 2021 r., umowa nr 131/2020 z dnia 11 grudnia 2020 r. w sprawie prowadzenia punktu z wybraną organizacją pozarządową na 2021 r., nr 155/814/2021 z 3 listopada 2020 r. w sprawie ogłoszenia konkursu na 2022 r. (wraz z treścią ogłoszenia), nr 160/854/2021 z 8 grudnia 2021 r. w sprawie wyboru oferty na 2022 r., nr 97/2021 z dnia 14 grudnia 2021 r. w sprawie prowadzenia punktu z wybraną organizacją pozarządową na 2022 r., nr 210/127/2022 z 9 listopada 2022 r. w sprawie ogłoszenia konkursu na 2023 r. (wraz z treścią ogłoszenia), nr 216/1174/2022 z 22 grudnia 2022 r. w sprawie wyboru oferty na 2023 r., umowa nr 125/2022 z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie prowadzenia punktu z wybraną organizacją pozarządową na 2023 r.

²⁴ Dotyczące wyboru organizacji pozarządowej na lata 2020 – 2023.

3. Zgodnie z art. 13 ust. 2 udpp ogłoszenie otwartego konkursu ofert powinno zawierać informacje o:

- rodzaju zadania,
- wysokości środków publicznych przeznaczonych na realizację tego zadania,
- zasadach przyznawania dotacji,
- terminach i warunkach realizacji zadania,
- terminie składania ofert,
- trybie i kryteriach stosowanych przy wyborze ofert oraz terminie dokonania wyboru ofert,
- zrealizowanych przez organ administracji publicznej w roku ogłoszenia otwartego konkursu ofert i w roku poprzednim zadaniach publicznych tego samego rodzaju i związanych z nimi kosztami, ze szczególnym uwzględnieniem wysokości dotacji przekazanych organizacjom pozarządowym i podmiotom, o których mowa w art. 3 ust. 3.

Objęte badaniem cztery ogłoszenia o konkursach ofert (na lata 2020-2023) na realizację zadania publicznego polegającego na prowadzeniu punktu nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej przez organizację pozarządową zawierały ww. obligatoryjne elementy określone w art. 13 ust. 2 udpp.

(akta kontroli str. 207 – 218, 278 – 289, 357 – 368, 435 – 446, 755 - 758)

4. Zgodnie z art. 13 ust. 1 udpp termin do składania ofert w konkursie nie może być krótszy niż 21 dni od dnia ukazania się ostatniego ogłoszenia o konkursie, o którym mowa w art. 13 ust. 3 udpp.

W latach 2019-2022 wszystkie cztery ogłoszenia²⁵ o konkursach ofert (na lata 2020-2023) na realizację zadania publicznego polegającego na prowadzeniu punktu nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej przez organizację pozarządową były przeprowadzone z zachowaniem terminu składania ofert minimum 21 dni od dnia ukazania się ogłoszenia o konkursie²⁶.

(akta kontroli str. 207 – 218, 278 – 289, 357 – 368, 435 - 446)

5. W latach 2019 - 2022 do wszystkich ogłoszeń o konkursach ofert (na lata 2020-2023) na realizację zadania publicznego polegającego na prowadzeniu punktu nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej przez organizację pozarządową zgodnie z art. 15 ust. 2a udpp powołano komisję konkursową w celu opiniowania złożonych ofert.

(akta kontroli str. 203 – 206, 274 – 277, 353 – 356, 431 - 434)

6. Zgodnie z art. 15 ust. 2b udpp w skład Komisji konkursowej powołanej przez organ jst wchodzi przedstawiciele organu wykonawczego tej jednostki. Na podstawie art. 15 ust. 2d udpp w skład Komisji konkursowej wchodzi osoby wskazane przez organizacje pozarządowe lub podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 udpp.

Zgodnie z art. 11 ust. 2 unpp w skład Komisji konkursowej może wchodzić dodatkowo przedstawiciel wojewody.

Dla żadnego z otwartych naborów z lat 2019-2022 organizacje pozarządowe lub podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 udpp nie zgłosiły kandydatów do komisji

²⁵ Stosowne uchwały Zarządu Powiatu w sprawie ogłoszenia otwartego konkursu na realizację zadania w zakresie prowadzenia punktu nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej przez organizację pozarządową.

²⁶ w 2019 r. ogłoszenie z 13 listopada 2019 r., termin składania ofert do 5 grudnia 2019 r. do godz. 10:00, w 2020 r. ogłoszenie z 4 listopada 2020 r., termin składania ofert do 25 listopada 2020 r. do godz. 15:30, w 2021 r. ogłoszenie z 3 listopada 2021 r., termin składania ofert do 26 listopada 2021 r. do godz. 15:30, w 2022 r. ogłoszenie z 9 listopada 2022 r., termin składania ofert do 1 grudnia 2022 r. do godz. 12:00.

konkursowej opiniujących oferty dotyczące prowadzenia punktów (w latach 2020-2023).

W związku z powyższym zgodnie z art. 15 ust. 2d udpp Komisje konkursowe działały bez udziału osób wskazanych przez organizacje pozarządowe lub podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 tej ustawy. W latach 2019 – 2022²⁷ w skład komisji konkursowej wchodził pracownicy Starostwa (członek Zarządu Powiatu, Sekretarz Powiatu, dwóch pracowników Starostwa Wydziału Organizacyjnego), a w 2022 r. także przedstawiciel Wojewody Podkarpackiego.

(akta kontroli str. 181 – 186, 198 – 504)

7. Osoby powołane w skład komisji konkursowej nie podlegały wykluczeniu. Wszystkie osoby (będące pracownikami Starostwa i przedstawiciel Wojewody Podkarpackiego) powołane w skład komisji konkursowych spełniały warunki określone w przepisach udpp oraz ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. *Kodeks postępowania administracyjnego*²⁸. Proces weryfikacji został udokumentowany w formie oświadczeń składanych przez członków komisji konkursowej.

(akta kontroli str. 181 – 186, 198 – 504)

8. Zgodnie z art. 11 ust. 6 unpp o powierzenie prowadzenia punktu na obszarze danego województwa może ubiegać się organizacja pozarządowa wpisana na listę organizacji uprawnionych do prowadzenia punktów prowadzoną przez właściwego wojewodę.

W przypadku objętych kontrolą czterech konkursów zorganizowanych w latach 2019 – 2022 sprawdzono, czy o powierzenie prowadzenia punktu na obszarze województwa podkarpackiego ubiegała się organizacja pozarządowa wpisana na listę organizacji uprawnionych do prowadzenia punktów. Listę organizacji pozarządowych prowadzi Wojewoda Podkarpacki i zamieszcza ją na stronie BIP Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego.

Organizacje ubiegające się o prowadzenie punktu nieodpłatnej pomocy prawnej zobowiązane zostały dołączyć do oferty konkursowej: „kserokopię decyzji Wojewody Podkarpackiego o wpisaniu na listę organizacji pozarządowych uprawnionych do prowadzenia punktów na obszarze województwa ze wskazaniem zakresu udzielania pomocy czyli z zaznaczeniem czy organizacja udziela nieodpłatnej pomocy prawnej, czy świadczy nieodpłatne poradnictwo obywatelskie, czy prowadzi nieodpłatną mediację (dokument powinien być potwierdzony za zgodność z oryginałem). We wszystkich przypadkach wybranych ofert znajdowały się dokumenty potwierdzające wpis na listę organizacji pozarządowych Wojewody Podkarpackiego.

(akta kontroli str. 244 – 248, 319 – 324, 396 – 402)

9. Kontrola wykazała, że w związku z rozpatrywaniem wybranych do kontroli czterech ofert (w latach 2019 – 2022 wpłynęło odpowiednio: 6, 7, 7 i 5 ofert na konkurs²⁹) uwzględniane zostały elementy wymienione w art. 15 ust. 1 udpp. W ogłoszeniach otwartych konkursów ofert na zadania pn. „Prowadzenie punktu nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej przez organizację pozarządową na terenie Powiatu” zamieszczone zostały wymagane art. 15 ust.1 udpp wymogi, które znajdowały się także w kryteriach oceny ofert.

²⁷ W poszczególnych latach skład komisji konkursowych w celu opiniowania złożonych ofert (na dany rok) oraz przedłożenia propozycji wyboru oferty powołany został uchwałą Zarządu Powiatu, tj.: nr 56/324/2019 z dnia 4 grudnia 2019 r. w celu opiniowania złożonych ofert oraz przedłożenia propozycji wyboru oferty na 2020 r., nr 105/557/2020 z dnia 18 listopada 2020 r. na 2021 r., nr 158/835/2021 z dnia 24 listopada 2021 r. na 2022 r., nr 213/1152/2022 z dnia 30 listopada 2022 r. na 2023 r.

²⁸ Dz.U. z 2023 r. poz. 775. Wyciągi z protokołu z posiedzenia Zarządu Powiatu w Kolbuszowej: nr 47/2019 z dnia 2 października 2019 r., nr 99/2020 z 7 października 2020 r., nr 151/2021 z 5 października 2021 r.

²⁹ Wszystkie oferty przeszły pozytywną ocenę formalną i merytoryczną.

Ponadto w każdym przypadku w związku z oceną ofert sporządzany był protokół z przebiegu opiniowania ofert na „Prowadzenie punktu nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej przez organizację pozarządową na terenie Powiatu Kolbuszowskiego”. W protokołach z oceny ofert zgodnie z warunkami określonymi w ogłoszeniu o konkursie (kryteria oceny merytorycznej) przedstawiano m.in. oceny: możliwości realizacji zadania publicznego przez organizację pozarządową, kalkulacji kosztów realizacji zadania publicznego, w tym w odniesieniu do zakresu rzeczowego zadania, jakości wykonania zadania i kwalifikacje osób, przy udziale których organizacja pozarządowa, która będzie realizować zadanie publiczne.

(akta kontroli str. 249 – 251, 325 – 328, 403 – 406, 490 – 493, 755 - 758)

10. W związku postępowaniem konkursowym przeprowadzonym w latach 2019 – 2022 sporządzano protokoły z przebiegu opiniowania ofert³⁰. Protokoły te uwzględniały ocenę elementów wskazanych w ogłoszeniach o konkursie. Protokoły te były przedkładane Zarządowi Powiatu.

(akta kontroli str. 249 – 251, 325 – 328, 403 – 406, 490 - 493)

11. W latach 2019 – 2022 Zarząd Powiatu dokonywał wyboru oferty zgodnie z rekomendacją komisji konkursowej. Nie występowały przypadki wprowadzania zmian w stosunku do tych rekomendacji.

(akta kontroli str. 249 – 251, 325 – 328, 403 – 406, 490 - 493, 624)

12. Ustalono, że w latach 2019 – 2022 oferty wybrane do dofinansowania zawierały elementy wymienione w art. 14 ust. 1 udpp. Analiza czterech badanych ofert (po jednej z każdego roku) wykazała, że oferty realizacji zadania publicznego złożone w trybie otwartego konkursu ofert zawierały m.in.:

- szczegółowy zakres rzeczowy zadania publicznego proponowanego do realizacji,
- termin i miejsce realizacji zadania publicznego,
- kalkulację przewidywanych kosztów realizacji zadania publicznego,
- informację o wcześniejszej działalności organizacji pozarządowej składających ofertę w zakresie, którego dotyczy zadanie publiczne,
- informację o zasobach rzeczowych i kadrowych zapewniających wykonanie zadania publicznego oraz o planowanej wysokości środków finansowych na realizację danego zadania pochodzących z innych źródeł,
- deklarację o zamiarze nieodpłatnego wykonania zadania publicznego.

(akta kontroli str. 219 – 243, 290 – 318, 369 – 395, 447 – 482)

13. Analiza wybranych czterech ofert z lat 2019 – 2022 (po jednej z każdego roku) złożonych w wyniku ogłoszenia otwartego konkursu na realizację zadania w zakresie prowadzenia punktu nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej przez organizację pozarządową wykazała, że w każdym przypadku wybrane do dofinansowania oferty spełniały kryteria określone w uchwałach Zarządu Powiatu w sprawie ogłoszenia otwartego konkursu.

(akta kontroli str. 219 – 243, 290 – 318, 369 – 395, 447 – 482)

14. W ogłoszeniach w zakresie procedury wyboru ofert na realizację zadania publicznego przez organizacje pozarządowe w latach 2019 – 2022 nie określono procedury wyboru organizacji pozarządowych z list rezerwowych. W okresie tym nie były udzielane dotacje organizacjom pozarządowym z list rezerwowych.

(akta kontroli str. 219 – 243, 290 – 318, 369 – 395, 447 – 482, 624)

³⁰ Protokół z przebiegu opiniowania ofert na „Prowadzenie punktu nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa prawnego oraz edukacji prawnej przez organizację pozarządową w 2020 r. (z dnia 10 grudnia 2019 r.), w 2021 r. (z dnia 8 grudnia 2020 r.), w 2022 r. (z dnia 6 grudnia 2021 r.), w 2023 r. (z dnia 16 grudnia 2022 r.).

15. Zgodnie z art. 15 ust. 2j udpp wyniki otwartego konkursu ogłasza się niezwłocznie po wyborze oferty w sposób określony w art. 13 ust. 3 udpp, tj. w BIP, a także w siedzibie oraz na stronie internetowej organu administracji publicznej.

W latach 2019 - 2022 wyniki otwartego konkursu ogłoszono niezwłocznie, tj. w tym samym dniu po dokonaniu wyboru ofert na stronie internetowej Powiatu, BIP oraz w siedzibie Starostwa.

(akta kontroli str. 666 - 681)

16. W latach 2019 - 2022 ogłoszenia o wynikach otwartego konkursu ofert zawierały zgodnie z art. 15 ust.2 h udpp, tj. nazwę oferenta, nazwę zadania publicznego oraz wysokość przyznanych środków publicznych.

(akta kontroli str. 252, 329, 407, 494)

17. W kontrolowanym okresie nie występowały przypadki zlecenia zadań związanych z udzielaniem nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej organizacjom pozarządowym z pominięciem procedury konkursowej. W latach 2019 - 2022 nie było przypadku w którym nie zostałyby wybrana organizacja pozarządowa do prowadzenia punktu w formie otwartego konkursu. Wyborów dokonywano jednak po 30 listopada danego roku (odpowiednio w 2019 r. – uchwała o wyborze z 11 grudnia 2019 r., w 2020 r.– uchwała o wyborze z 10 grudnia 2020 r., w 2021 r. – uchwała o wyborze z 8 grudnia 2021 r., w 2022 r. – uchwała o wyborze z 22 grudnia 2022 r.), czyli po terminie określonym w art. 11 ust. 12 unpp. Wybrane w latach 2019 – 2022 organizacje pozarządowe w formie konkursu ofert podpisały umowy na realizację zadania publicznego do końca roku poprzedzającego jego realizację. W ten sposób zapewniono ciągłość realizacji tego zadania.

(akta kontroli str. 252, 329, 407, 494)

W wyjaśnieniu na okoliczność dokonywania wyboru organizacji pozarządowej po 30 listopada każdego roku Starosta Powiatu wskazał, że termin ten wynikał z przestrzegania obowiązującej procedury. Zgodnie z art. 13 ust. 1 udpp termin do składania ofert w konkursie nie może być krótszy niż 21 dni od dnia ukazania się ostatecznego ogłoszenia o konkursie. Ogłoszenie o konkursie na realizację zadania publicznego powinno zawierać planowaną kwotę środków finansowych na ten cel, która to informacja przekazywana była przez Wojewodę Podkarpackiego w terminie po 15 października każdego roku.

(akta kontroli str. 731 – 739, 755 - 758)

1.4. Zawieranie umów z organizacjami pozarządowymi oraz z adwokatami i radcami prawnymi

1. Badaniem objęto cztery umowy zawarte z wyłonioną w konkursach organizacją pozarządową. Ustalono, że po ogłoszeniu wyników konkursu zgodnie z art. 15 ust. 4 udpp bez zbędnej zwłoki (od 1 do 2 dni) zawierano umowy o powierzenie realizacji zadania publicznego z wyłonionymi organizacjami pozarządowymi lub podmiotami wymienionym w art. 3 ust. 3 udpp.

(akta kontroli str. 253 – 259, 330 – 336, 408 – 414, 495 – 504)

2. Umowy zawarte w latach 2019 – 2022, a obowiązujące w latach 2020 – 2023 przez Powiat z organizacjami pozarządowymi, którym zlecono realizację zadań publicznych w zakresie prowadzenia punktu nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej zawierały wszystkie elementy określone w regulaminach konkursu.

Zgodnie z art. 11 ust. 7 unpp umowa powiatu z organizacją pozarządową powinna zawierać elementy określone w art. 6 ust. 2 pkt 1, 1a i 3-6b tej ustawy, tj.:

- wskazanie miejsca i czasu udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej,

- informację o możliwości wydłużenia, na żądanie Starosty, czasu trwania dyżuru do co najmniej 5 godzin dziennie, w przypadku, o którym mowa w art. 8 ust. 6 unpp,
- zasady zapewniania dostępu do bazy aktów prawnych umożliwiającego udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej,
- zasady zapewniania zastępstwa w przypadku wystąpienia przeszkody w realizacji zadania,
- sposób organizowania w punkcie spotkania z mediatorem, o którym mowa w art. 8 ust. 12 pkt 1 unpp.

Nie wszystkie powyższe elementy zostały uwzględnione. W umowach na lata 2020-2022 brakowało określenia sposobu korzystania z lokalu, w którym będzie usytuowany punkt, zasad zapewniania zastępstwa w przypadku wystąpienia przeszkody w realizacji zadania oraz sposobu sposob organizowania w punkcie spotkania z mediatorem, o którym mowa w art. 8 ust. 12 pkt 1 unpp. W umowie na rok 2023 nie określono natomiast wskazania niezbędnych urządzeń technicznych, o których mowa w pkt 4 ust. 2 art. 6 unpp.

Według treści wyjaśnień Starosty, braki z lat wcześniejszych zostały wyeliminowane w umowie na rok 2023, w której wprawdzie nie wskazano urządzeń technicznych, lecz pomimo tego Powiat zabezpiecza organizacji pozarządowej komputer stacjonarny z dostępem do aktów prawnych, drukarkę itd., gdyż pomoc prawna udzielana jest w tym samym miejscu, w którym usługi świadczą adwokaci i radcy prawni.

(akta kontroli str. 253 – 259, 330 – 336, 408 – 414, 495 – 504, 763 – 764)

W umowach obowiązujących w latach 2020 - 2023 zawartych z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi punkty nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego określone zostały postanowienia zabezpieczające interesy Powiatu, w tym dotyczące rozwiązania umów. W warunkach tych umów Powiat zastrzegł sobie prawo do wykonywania kontroli wykonywania zadania publicznego przez Zleceniobiorcę w tym wydatkowania przekazanej dotacji.

(akta kontroli str. 253 – 259, 330 – 336, 408 – 414, 495 – 504)

3. W latach 2020 - 2023 udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej przez Kancelarie Adwokackie/Kancelarie Radców Prawnych odbywało się na podstawie 24 umów³¹ na świadczenie nieodpłatnej pomocy prawnej - po trzy z Kancelariami Adwokackimi i z Kancelariami Radców Prawnych w każdym roku.

Według art. 6 ust. 2 unpp umowy te powinny zawierać:

- miejsce i czas udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej,
- informację o możliwości wydłużenia, na żądanie Starosty, czasu trwania dyżuru do co najmniej 5 godzin dziennie, w przypadku, o którym mowa w art. 8 ust. 6 unpp, w ramach wynagrodzenia, o którym mowa w pkt 2,
- wysokość wynagrodzenia za udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej,
- sposób korzystania z lokalu, w którym będzie usytuowany punkt,
- wskazanie niezbędnych urządzeń technicznych, w tym zapewniających dostęp do bazy aktów prawnych umożliwiający udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej,
- zasady zapewniania dostępu do bazy aktów prawnych umożliwiającego udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej;
- zasady zapewniania przez adwokata lub radcę prawnego zastępstwa w przypadku, gdy nie będzie w stanie osobiście udzielać nieodpłatnej pomocy prawnej,
- sposób organizowania w punkcie spotkania z mediatorem, o którym mowa w art. 8 ust. 12 pkt 1tej ustawy.
- zasady rozwiązania umowy.

³¹ Zleceniobiorca zobowiązuje się do osobistego świadczenia za wynagrodzeniem, nieodpłatnej pomocy prawnej w ramach zorganizowanego przez Powiat punktu świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej zgodnie z unpp.

Analiza pod względem spełniania tych warunków objęto osiem umów z 24 zawartych w latach 2019-2022³². Wykazała ona, że wszystkie wyżej elementy zawierały dwie umowy dotyczące roku 2023. We wcześniejszych sześciu umowach stwierdzono następujące braki:

- na rok 2020 - nie określono sposobu organizowania w punkcie spotkania z mediatorem, o którym mowa w art. 8 ust. 12 pkt 1 unpp oraz zasad zapewniania dostępu do bazy aktów prawnych umożliwiającego udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej;
- na rok 2021 i 2022 brak było sposobu organizowania w punkcie spotkania z mediatorem.

W wyjaśnieniu Starosta wskazał na brak zapotrzebowania na mediację (jeden przypadek w badanym okresie) oraz na ogólne treści umów dotyczące dostępu do sieci, w tym Internetu. Odnosząc się do tych wyjaśnień, NIK zauważa, że w kolejnych latach elementy wymagane ustawowo były sukcesywnie uzupełniane.

(akta kontroli str. 76 – 121, 137, 628 – 650, 682 – 730, 763 – 764)

W umowach pomiędzy Powiatem a adwokatami/radcami prawnymi w § 10 zawarto postanowienia zabezpieczające interesy Powiatu. W tej sprawie przewidziano, m.in. że rażące naruszenie warunków umowy to w szczególności:

- udzielanie porad osobom nieuprawnionym,
- zaniechanie gromadzenia i przekazywania Zleceniodawcy oświadczeń i dokumentów, o których mowa w § 6 pkt 5 -7 umowy,
- nieterminowe przekazywanie dokumentów i oświadczeń, do których Zleceniobiorca jest zobowiązany na mocy umowy i ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej,
- dostarczenie dokumentów i kart łącznie, w sposób niezgodny z zapisem art. 7 ust. 2 unpp,
- niestawiennictwo do świadczenia porad w określonym niniejszą umową miejscu i czasie oraz niewyznaczenie osoby zastępującej, zgodnie z procedurą zawartą w § 8 umowy. W umowach z adwokatami/radcami prawnymi na świadczenie nieodpłatnej pomocy prawnej nie określono możliwości kontroli przez Powiat w zakresie wykonania zobowiązań umownych przez zleceniobiorców. W umowach tych wskazano, że nieodpłatnej pomocy prawnej udzielają adwokaci/radcowie prawni według informacji z ORA i OIRP o liście adwokatów i radców prawnych oraz ich zastępców wyznaczonych do udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej w latach 2020 – 2023. W warunkach umów nie określono udziału aplikantów adwokackich i radcowskich.

(akta kontroli str. 76 – 121, 137, 628 – 650, 682 - 730)

4. W latach 2020 - 2023 nie było odmowy zawarcia umowy w sprawie świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej przez wskazanych przez właściwe ORA i OIRP adwokatów i radców prawnych.

(akta kontroli str. 42 – 53, 54 – 75, 76 – 121, 624)

5. W treści analizowanych ośmiu umów z Kancelariami Adwokackimi oraz z Kancelariami Radców Prawnych, w § 9 wskazano postanowienia dotyczące powierzenia przetwarzania danych osobowych osób korzystających z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. W szczególności określono, że Powiat powierza Zleceniobiorcy przetwarzanie danych osobowych w celu poprawnej realizacji umowy oraz tylko i wyłącznie w zakresie niezbędnym do jej realizacji, powierzone do przetwarzania dane, nie podlegają powierzeniu ani udostępnieniu osobom trzecim, a adwokaci lub radcy prawni zobowiązali do

³² Analizą objęto po dwie zawarte przez Powiat w latach 2019 – 2022 (obowiązujące w latach 2020 – 2023) na świadczenie nieodpłatnej pomocy prawnej z Kancelariami Adwokackimi i z Kancelariami Radców Prawnych.

zachowania w tajemnicy powierzonych danych osobowych w związku z wykonywaniem umowy, a w szczególności do tego, że nie będą w okresie obowiązywania umowy i po jej rozwiązaniu: przekazywać, wykorzystywać lub ujawniać powierzonych mu danych osobowych osobom nieupoważnionym. Zleceniobiorcy zobowiązywali się także do niewykonywania kopii danych osobowych dla celów niezwiązanych z umową, gromadzenia danych osobowych sposób związany z realizacją umowy oraz trwałego usuwania plików z projektami pism sporządzanych w ramach pomocy prawnej, a także innych plików z tymczasowymi danymi, niezwłocznie po zakończeniu ich wykorzystania.

(akta kontroli str. 76 – 121, 137, 682 - 730)

W umowach z organizacjami pozarządowymi³³ kwestię ochrony danych osobowych ograniczono jedynie do stwierdzenia (§ 14 ust. 2) iż: *w zakresie związanym z realizacją z zadania publicznego, w tym z gromadzeniem, przetwarzaniem i przekazywaniem danych osobowych, a także wprowadzaniem ich do systemów informatycznych, Zleceniobiorca postępuje zgodnie z postanowieniami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE³⁴. Nie zawarto zatem postanowień dotyczących powierzenia przetwarzania danych osobowych osób korzystających z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, administratorem których zgodnie z art. 4 ust. 2 i 4 unpp jest Starosta. Było to niezgodne z art. 28 ust. 3 RODO.*

Jak wynika z wyjaśnień Starosty w umowach z organizacjami pozarządowymi nie określono, że administratorem danych osobowych jest Starosta. W następnych latach umowy te zostaną uaktualnione o stosowne zapisy, które będą zgodne z art. 28 ust. 3 RODO.

NIK zwraca uwagę, że w związku z tym przepisem Starosta - jako administrator danych osobowych osób korzystających z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa prawnego - powinien wypracować taki model współpracy z organizacjami pozarządowymi, który będzie zapewniał przetwarzanie przez takie podmioty przetwarzające danych osobowych zgodne z przepisami o ich ochronie, w tym umożliwiał realizację zasady rozliczalności wyrażoną w art. 5 ust. 2 RODO.

(akta kontroli str. 219-243, 330-336, 408-414, 495-504, 763 - 764)

1.5. Finansowanie zadań

1. Kwoty planowanych, wykorzystanych środków finansowych ujętych w uchwale budżetowej Powiatu oraz w sprawozdaniach z wykonania budżetu w poszczególnych latach z przeznaczeniem na realizację zadań z zakresu nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej (dział 755 – Wymiar sprawiedliwości, Rozdział 75515 – Nieodpłatna pomoc prawna, §2110 – Środki dotacji celowej na zadania bieżące z zakresu administracji rządowej oraz inne zadania zlecone ustawami realizowane przez powiat przedstawiały się następująco:

- w 2020 r. – kwota planowana³⁵ wynosiła 132.000 zł, wykorzystana 131.999,67 zł, niewykorzystana 0,33 zł.
- w 2021 r. – kwota planowana 132.000 zł, wykorzystana 131.998,30 zł, niewykorzystana – 1,70 zł,

³³ Cztery umowy z organizacjami pozarządowymi obowiązujące w latach 2020 – 2023.

³⁴ Dz. U. UE L 119 z 04.05.2016 r. s.1, ze zm., dalej: RODO.

³⁵ Uchwały budżetowe Rady Powiatu w Kolbuszowej: XIV/94/2019 z dnia 27 grudnia 2019 r. (budżet na 2020 r.), Nr XXIV/141/2020 z dnia 28 grudnia 2020 r. (budżet na 2021 r.), nr XXXV/204/2021 z dnia 27 grudnia 2021 r. (budżet na 2022 r.), nr XLVI/261/2022 z dnia 27 grudnia 2022 r. (budżet na 2023 r.).

- w 2022 r. – kwota planowana 132.000 zł, wykorzystana 131.760,83 zł, niewykorzystana – 239,17 zł,

- w 2023 r. (I półrocze) - kwota planowana 132.000 zł, wykorzystana – 52.518 zł,
Ustalono, że w latach 2020 – 2023 (I półrocze) środki dotacji wykorzystano zgodnie z art. 20 ust. 1 unpp, gdyż 91 % wykorzystano na wynagrodzenia z tytułu umów, zawieranych z adwokatami, radcami prawnymi (jeden punkt) oraz na rzecz wybranej organizacji pozarządowej (jeden punkt)³⁶, 6 % na pokrycie kosztów obsługi organizacyjno-technicznej zadań³⁷, a 3 % na zadania z zakresu edukacji prawnej powierzone organizacji pozarządowej w trybie art. 11 ust. 7 zdanie drugie unpp³⁸.

(akta kontroli str. 123 – 145, 572 – 598, 599 – 607)

Prawidłowo prowadzona była ewidencja finansowo – księgową³⁹ środków przedmiotowej dotacji. Dotacja przekazywana była do 10 dnia każdego miesiąca w roku budżetowym w wysokości 1/12 kwoty ustalonej na dany rok. W okresie od 2020 roku do 30 czerwca 2023 roku nie stwierdzono przypadków otrzymania dotacji po terminie. Powiat nie znajdował się w sytuacji braku środków dotacji w sytuacji dokonywania wydatków na realizację zadania z zakresu nieodpłatnej pomocy prawnej. Na realizację zleconego zadania Powiat nie ponosił wydatków ze środków własnych. Wydatki Powiatu ze środków dotacji celowej zostały rzetelnie przedstawione w sprawozdaniach Rb-50 o wydatkach związanych z wykonywaniem zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami za lata 2020 – 2023 (I półrocze).

(akta kontroli str. 590 – 592, 593 – 615)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1) Niezgodne z art. 10 ust. 3 unpp niepoinformowanie Wojewody Podkarpackiego o zawartych czterech porozumieniach z OIRP i ORA, obowiązujących w 2020 r. i 2021 r., a w przypadku porozumień na lata 2022 i 2023 dokonanie tego z opóźnieniem.

(akta kontroli str. 42 – 53, 54 – 75, 122, 628 – 650, 766)

2) W ośmiu porozumieniach z gminami nie zawarto informacji przewidzianej w art. 9 ust.1 lit. c) ust. 1 unpp, czyli o rodzaju podmiotu udzielającego nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczącego nieodpłatne poradnictwo obywatelskie podczas dyżurów.

(akta kontroli str.22 – 41, 755 – 758)

3) W umowach z radcami prawnymi lub adwokatami zawieranych na lata 2020-2022 nie zawarto wszystkich elementów wymaganych przepisami art. 6 ust. 2 unpp.

(akta kontroli str. 76 – 121, 682 – 730, 763 – 764)

4) W umowach z organizacjami pozarządowymi zawieranych na lata 2020-2023 nie określono wszystkich elementów wymaganych na podstawie 6 ust. 2 w związku z art. 11 ust. 7 unpp.

(akta kontroli str. 253 – 259, 330 – 336, 408 – 414, 495 – 504, 763 – 764)

5) W umowach z organizacjami pozarządowymi nie zamieszczono postanowień dotyczących powierzenia przetwarzania danych osobowych osób korzystających

³⁶ Odpowiednio w kwotach: 120.119,67 zł, 120.118,30 zł, 119.880,83 zł i 49.670,84 zł.

³⁷ Odpowiednio w kwotach: 7.920 zł, 7.920 zł, 7.920 zł i 1.197,76 zł.

³⁸ Odpowiednio w kwotach: 3.960 zł, 3.960 zł, 3.960 zł i 1.650 zł.

³⁹ Ewidencja środków dotacji celowych prowadzona jest w księgach rachunkowych na podstawie Zarządzenia Nr 41/10 Starosty Kolbuszowskiego z dnia 28 października 2010 r. w sprawie ustalenia dokumentacji przyjętych zasad (polityki) rachunkowości dla Starostwa Powiatowego w Kolbuszowej.

z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, co było niezgodne z art. 28 ust. 3 RODO.

(akta kontroli str. 253 – 259, 330 – 336, 408 – 414, 495 – 504, 763 – 764)

OCENA CZĄSTKOWA

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli zapewniono warunki prawne i organizacyjne umożliwiające prawidłową realizację zadań związanych z udzielaniem nieodpłatnej pomocy prawnej, świadczeniem nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacją prawną. Wyboru wykonawców zadania zleconego dokonywano zgodnie z obowiązującymi procedurami postępowania konkursowego.

Nie zapewniono jednak wszystkich wymaganych ustawowo elementów porozumień z gminami oraz umów z adwokatami (radcami prawnymi) oraz organizacjami pozarządowymi. W przypadku umów z tymi organizacjami nie powierzono w sposób przewidziany przepisami przetwarzania danych osobowych osób korzystających z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego.

Prawidłowo wykorzystane zostały środki dotacji celowej z przeznaczeniem na realizację zadań zleconych przez Wojewodę Podkarpackiego.

NIK zwraca przy tym uwagę na potrzebę takiego zorganizowania konkursów na powierzenie organizacji pozarządowej prowadzenia punktu nieodpłatnej pomocy prawnej, tak aby wyłonienie tej organizacji nastąpiło do dnia 30 listopada roku poprzedzającego rok, którego dotyczy powierzenie prowadzenia tego punktu. W przeciwnym przypadku przepisy unpp (art. 11 ust. 12 pkt 1 w związku z art. 10 ust. 2 tej ustawy), przewidują wyznaczenie do świadczenia tej pomocy adwokatów lub radców przez właściwych dziekanów organów samorządu adwokatów lub radców.

OBSZAR

2. Zgodność z przepisami i rzetelność realizacji zadań polegających na udzielaniu nieodpłatnej pomocy prawnej, świadczeniu nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej

Opis stanu faktycznego

2.1. Liczba punktów, warunki lokalowe i działania informacyjne

1. W okresie objętym kontrolą na terenie Powiatu funkcjonowały dwa punkty udzielające nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa prawnego zlokalizowanych w trzech lokalach. Lokalizacja punktów nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa prawnego przedstawiała się następująco:

- pierwszy punkt prowadzony był przez Kancelarie Adwokackie i Kancelarie Radców Prawnych i zlokalizowany został w trzech lokalach: w budynku Centrum Kształcenia Zawodowego - Inkubator Przedsiębiorczości w Kolbuszowej⁴⁰ (pomocy prawnej udzielają adwokaci, radcy prawni), w budynku Gminnego Ośrodka Kultury w Niwiskach (radca prawny) i w Urzędzie Gminy Cmolasie (adwokaci/radcowie prawni co 2 tygodnie).

- drugi punkt prowadzony był przez organizacje pozarządowe⁴¹, które świadczyły nieodpłatne poradnictwo obywatelskie i realizowały zadania z zakresu edukacji prawnej w jednym lokalu Centrum Kształcenia Zawodowego (Inkubator Przedsiębiorczości) w Kolbuszowej. Punkt ten obsługiwany był przez adwokatów i radców prawnych.

(akta kontroli str. 22 – 41, 42 – 75, 123 – 145)

2. Starosta zapewnił działanie wymaganych dwóch punktów nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego zgodnie z art. 8 ust. 2 unpp. Lokalizacja/usytuowanie oraz harmonogram działania (godziny otwarcia)

⁴⁰ W latach 2020 - 2021 lokal ten mieścił się w budynku Starostwa Powiatowego w Kolbuszowej.

⁴¹ W latach 2020 – 2022 Stowarzyszenie „NIL” a w 2023 r. - Stowarzyszenie „Sursum Corda”.

dwóch punktów nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego (Kolbuszowa, Niwiska, Cmolas) zapewniały dostęp uprawnionych do pomocy. Prawidłowo ustalona została obsada kadrowa, tj. punkty, w których pomoc świadczona jest przez adwokatów i radców prawnych znajdują się siedzibie Powiatu, a także w Niwiskach i w Cmolasie. Ustalona sieć punktów (trzy lokale) zapewniała dostęp do pomocy także osobom z mniejszych miejscowości.

Zgodnie z art. 8 ust. 3 unpp udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego odbywało się w punkcie w przeciętnym wymiarze 5 dni w tygodniu podczas dyżuru trwającego co najmniej 4 godziny dziennie z wyłączeniem dni wolnych od pracy⁴².

Dwa punkty (trzy lokale), w których udzielana była nieodpłatna pomoc prawna lub świadczone nieodpłatne poradnictwo obywatelskie usytuowane były w lokalach, do których tytuł prawny posiadał Powiat Kolbuszowski lub zgodnie z zawartymi porozumieniami odpowiednio Gmina Niwiska lub Gmina Cmolas.

(akta kontroli str. 22 – 41, 42 – 75, 123 – 145, 765)

3-4. Zgodnie z art. 8a ust. 4 unpp listę jednostek nieodpłatnego poradnictwa dostępnego dla mieszkańców Powiatu spełniającą ustawowe wymogi określone w art. 8a ust.3 unpp Starosta w okresie objętym kontrolą udostępniał w BIP⁴³, na stronach internetowych Starostwa Powiatowego i Urzędów Gmin na obszarze Powiatu, a także corocznie w lokalnych środkach masowego przekazu, jak i na tablicach ogłoszeń w lokalach, w których świadczona jest nieodpłatna pomoc prawna.

Udostępnianie tej listy było jednocześnie podstawowym działaniem, w ramach upowszechniania wiedzy o działalności systemu nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa prawnego, o którym mowa w art. 9 ust. 4 unpp.

Artykuły dotyczące nieodpłatnej pomocy prawnej publikowane były w lokalnym tygodniku Korso⁴⁴ oraz w lokalnym miesięczniku Przegląd Kolbuszowski⁴⁵. W latach 2020-2022 corocznie odbywał się kolportaż 200 egzemplarzy informatora w wersji papierowej na temat nieodpłatnej pomocy prawnej.

W I półroczu 2023 roku Stowarzyszenie „Sursum Corda” dostarczyło dla mieszkańców za pomocą Poczty Polskiej 2000 szt. informatorów/ulotek dotyczących nieodpłatnego poradnictwa prawnego, opublikowała 100 informatorów, 140 kalendarzy, 250 wizytówek, 100 szt. ulotek i 40 plakatów dotyczących nieodpłatnego poradnictwa prawnego. Materiały informacyjne były udostępniane w punktach udzielania pomocy prawnej, w budynkach Gmin jak również w budynku Starostwa (informatory, kalendarze, wizytówki, ulotki, plakaty udostępniane były w Starostwie).

(akta kontroli str. 260 – 267, 337 – 346, 415 – 424, 505-506, 569 - 571)

⁴² Dokładne godziny otwarcia punktów w poszczególnych latach:

- w 2020 r. punkt pierwszy czynny był w poniedziałek i wtorek 8-12 (lokal 1 – siedziba Starostwa), w środę i czwartek 14-18 (lokal 2 w Gminie Niwiska) oraz w piątek 8-12 (lokal 3 w Gminie Cmolas) ,a drugi w poniedziałek i wtorek 12-16, w środę 14-18, w czwartek 15.30-19.30 oraz w piątek 12-16.

- w 2021 r. punkt pierwszy czynny był w poniedziałek i wtorek 8-12 (lokal 1), w środę 12-16, w czwartek 13-17 (lokal 2) oraz w piątek 8-12 (lokal 3), a drugi w poniedziałek i wtorek 12-16, w środę 14-18, w czwartek 15.30-19.30 oraz w piątek 12-16.

- w latach 2022- 2023 punkt pierwszy czynny był w poniedziałek i wtorek w 8-12 (lokal 1), w środę 12-16 i czwartek 13-17 (lokal 2) oraz w piątek 8-12 (lokal 3), a drugi w poniedziałek i wtorek 12-16, w środę 14-18, w czwartek 15.30-19.30 oraz w piątek 9-13.

⁴³https://bip.powiat.kolbuszowa.pl/bip_kolbuszowa/index.jsp?place=Menu02&news_cat_id=229&layout=1&page=0, http://www.powiat.kolbuszowski.pl/gfx/kolbuszowa/userfiles/public/npp-bip-nie_kasowac/lista_jednostek_swieczacych_npp.pdf

⁴⁴ Odpowiednio w latach 2020-2023: 1, 3, 2, 1 artykuł.

⁴⁵ Odpowiednio 2, 3, 2, 2 artykuły.

5. W latach 2020 - 2022 nie złożono ani jednej karty pomocy część B. W związku z powyższym Starosta Kolbuszowski nie przekazywał takich kart Dziekanom ORA i OIRP oraz organizacjom pozarządowym.

W okresie do 30 czerwca 2023 r. złożonych zostało 12 kart pomocy – część B. Karty te były comiesięcznie wprowadzane do systemu obsługi nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego (obecna wersja oznaczona NPP-NPO v 1.02.009) dostępna pod adresem <https://adm-np.ms.gov.pl/>). System ten był bieżąco monitorowany przez pracowników Starostwa i Wojewodę Podkarpackiego. Zapewniono bieżący dostęp do tego systemu Dziekanom OIRP i ORA oraz organizacji prowadzącej punkt nieodpłatnej pomocy prawnej, realizując w ten sposób obowiązek określony w § 9 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 2018 r. w sprawie *nieodpłatnej pomocy prawnej* oraz wypełnione zostały postanowienia zawarte w § 9 ust. 4 i 5 tego rozporządzenia. Wszystkie karty zostały powiązane z imieniem i nazwiskiem osoby, która udzielała w danym dniu nieodpłatnej pomocy prawnej podczas dyżuru w punktach powierzonych do prowadzenia adwokatom lub radcom prawnym. Informacje zawarte w części B karty pomocy nie identyfikowały osoby uprawnionej.

(akta kontroli str. 507 – 518, 754)

6. W latach 2020 – 2023 (I półrocze), Starosta, zgodnie z art. 12 ust. 1 unpp, co kwartał terminowo przekazywał, za pośrednictwem Wojewody Podkarpackiego, Ministrowi Sprawiedliwości, zbiorczą informację o wykonaniu zadań dotyczących udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej, świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej, na obszarze Powiatu. Kwartalne informacje zbiorcze⁴⁶ sporządzane były zgodnie z wymogami określonymi w *rozporządzeniu w sprawie nieodpłatnej pomocy prawnej* i przekazywane były w terminie do końca miesiąca następującego po zakończeniu kwartału Wojewodzie Podkarpackiemu za pomocą systemu do obsługi nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego⁴⁷.

(akta kontroli str. 530 – 568)

7. W programach współpracy z organizacjami pozarządowymi, obowiązującymi w latach 2020 – 2023 zawarto ogólne zapisy dotyczące realizacji zadań przez organizacje pozarządowe w zakresie nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, nieodpłatnej mediacji oraz zwiększenia świadomości prawnej społeczeństwa.

(akta kontroli str. 146 – 180)

Zgodnie z art. 5a ust. 3 udpp organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego, nie później niż do dnia 31 maja każdego roku, jest obowiązany przedłożyć organowi stanowiącemu jednostki samorządu terytorialnego oraz opublikować w BIP sprawozdanie z realizacji programu współpracy za rok poprzedni. Zarząd Powiatu sporządzał sprawozdania z realizacji Programu współpracy Powiatu z organizacjami pozarządowymi i terminowo przedkładał je Radzie Powiatu⁴⁸. W sprawozdaniach rzetelnie przedstawiono informację w zakresie prowadzenia na terenie powiatu punktów nieodpłatnej pomocy prawnej – ich liczbie i lokalizacji, zawartych umowach oraz o liczbie udzielonych porad.

(akta kontroli str. 187 – 197)

⁴⁶ Badaniem objęto informacje zbiorcze przekazane zostały odpowiednio: IV kwartał 2020 roku – data złożenia 29.01.2021 15:11, IV kwartał 2021 roku – data złożenia 25.01.2022 09:24, IV kwartał 2022 roku – data złożenia 17.01.2023 08:34, II kwartał 2023 roku – data złożenia 17.07.2023 11:29.

⁴⁷ Obecna wersja oznaczona NPP-NPO v 1.02.009 dostępna pod adresem <https://adm-np.ms.gov.pl/>.

⁴⁸ Pismo Zarządu Powiatu nr OR.0530.2.2021 z dnia 26.05.2021 r – w sprawie sprawozdania za 2020 rok, pismo nr OR.0530.2.2022 z dnia 17.05.2022 r. – w sprawie sprawozdania za 2021 rok, pismo nr OR.0530.1.2023 z dnia 16.05.2023 r – w sprawie sprawozdania za 2022 rok.

8. Dokonane w toku niniejszej kontroli oględziny⁴⁹ dwóch lokali⁵⁰, w których udzielana była pomoc prawna wykazały, że lokale spełniają wymogi niezbędne do udzielania poradnictwa prawnego i obywatelskiego określone w § 5 ust. 1 *rozporządzenia w sprawie nieodpłatnej pomocy prawnej*. Lokale zapewniają:

- wyodrębnione pomieszczenia przeznaczone do udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego umożliwiające zachowanie dyskrecji przy uzyskiwaniu tej pomocy przez osoby uprawnione,
- miejsce przeznaczone dla osób oczekujących na udzielenie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego,
- dostęp do instalacji energetycznej, telekomunikacyjnej oraz dostęp do Internetu, w pomieszczeniach zapewniony został komputer z dostępem do oprogramowania do edycji tekstów, oprogramowania umożliwiającego przesyłanie, odbieranie danych i porozumiewanie się na odległość środkami komunikacji elektronicznej i komputerowego systemu informacji prawnej, wraz z bazą aktów prawnych, w tym przepisów prawa powszechnie obowiązującego, orzecznictwa i materiałów pomocniczych, z dostępem do bazy aktów prawa miejscowego obowiązującego na obszarze Powiatu i powiatów ościennych, w tym Gmin wchodzących w skład Powiatu, a także dostęp do drukarki, urządzenia pozwalającego na przenoszenie dokumentacji do postaci elektronicznej oraz do materiałów biurowych.

Zgodnie z § 5 ust. 2 *rozporządzenia w sprawie nieodpłatnej pomocy prawnej* wyposażenie lokali zapewniało bezpieczne przechowywanie dokumentów zawierających dane osobowe, w sposób uniemożliwiający dostęp do nich osobom nieupoważnionym. Na zewnątrz lokali, w którym udzielana jest nieodpłatna pomoc prawna lub świadczone nieodpłatne poradnictwo obywatelskie, w widocznym miejscu umieszczona została tablica z oznaczeniem punktu. Na tablicy wskazano, że w lokalach udzielana jest nieodpłatna pomoc prawna, świadczone nieodpłatne poradnictwo obywatelskie, w tym nieodpłatna mediacja. Na zewnątrz lokali umieszczona została także informacja określająca dni i godziny dyżurów, jak również dane kontaktowe potrzebne do zgłoszenia wizyty, o których mowa w art. 8 ust. 5 unpp oraz w § 5 ust. 3 *rozporządzenia w sprawie nieodpłatnej pomocy prawnej*.

Lokale dostępne były dla osób niepełnosprawnych, wejścia bezpośrednio z chodnika szerokimi drzwiami z pochwycem wraz z podjazdem dla osób niepełnosprawnych.

(akta kontroli str. 519 – 529)

9. Zgodnie z art. 8 ust. 5 unpp zgłoszeń o sposobie dokonywania zapisów na porady dokonuje się telefonicznie pod numerem telefonu wskazanym przez starostę. Starosta oprócz dokonywania zgłoszeń telefonicznych może również umożliwić dokonywanie zgłoszeń za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej. Natomiast zgodnie z § 5 ust. 3b *rozporządzenia w sprawie nieodpłatnej pomocy prawnej* starosta udostępnia na publicznej stronie internetowej informacje o działalności punktów zlokalizowanych na terenie danego powiatu oraz informacje o sposobie dokonywania zapisów na porady. Stosownie do powyższych uregulowań prawnych nieodpłatną poradę prawną w dwóch punktach prowadzonych na terenie Powiatu można było uzyskać:

- bezpośrednio w punkcie świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej - zgodnie z ustalonym i opublikowanym harmonogramem (bez konieczności wcześniejszego umawiania wizyty),
- zapisując się uprzednio telefonicznie pod nr (17) 744 57 28 – czynnym w godzinach pracy Starostwa Powiatowego w Kolbuszowej (w poniedziałki – w godz. 8:00 - 16:00, od wtorku do piątku – w godz. 7:30 - 15:30),

⁴⁹ Na podstawie art. 39 ustawy o NIK – w dniu 27 października 2023 r.

⁵⁰ W budynkach Urzędu Gminy w Niwiskach i Centrum Kształcenia Zawodowego w Kolbuszowej.

- zapisując się za pośrednictwem strony internetowej przeznaczonej do zapisów: <https://np.ms.gov.pl/zapisy>;
- zapisując się e-mailowo: npp@kolbuszowski.pl
Szczegółowe informacje dotyczące nieodpłatnej pomocy prawnej i poradnictwa obywatelskiego udostępnione zostały na stronie podmiotowej Powiatu⁵¹.

(akta kontroli str. 22 – 75, 519 – 529, 569 – 571)

10. Analiza udzielonych porad (kart), w poszczególnych trzech lokalach dwóch punktów udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa prawnego nie wykazywała dysproporcji pomiędzy liczbą porad udzielanych w poszczególnych punktach na terenie Powiatu. W latach 2020 – 2023 (I połowa) liczba ogółem udzielonych porad wynosiła odpowiednio: 326, 396, 367 i 254. Liczba porad udzielonych przez punkt obsługiwany przez adwokatów/radców prawnych wynosiła: 128, 128, 135 i 123. Nieodpłatne poradnictwo świadczone przez organizacje pozarządowe obejmowało: 198, 268, 232 i 131 porad.

(akta kontroli str. 123 – 145, 530 – 568)

W wyjaśnieniu Starosta Powiatu podał, że w związku z działalnością nieodpłatnej pomocy prawnej w Powiecie Kolbuszowski analizowano skalę zainteresowania świadczonymi usługami głównie w oparciu o przekazywane przez udzielających karty A i B. Zapoznano się także z opiniami radców prawnych i adwokatów w tym zakresie. Nie wskazywali oni uzależnienia liczby porad od lokalizacji punktów. Podobnych uwag nie zgłaszali także mieszkańcy. W celu optymalnego dla mieszkańców ulokowania punktów oraz godzin pracy tych punktów, Przedstawiciele Powiatu Kolbuszowskiego prowadzili również rozmowy z Burmistrzem i Wójtami Gmin na terenie Powiatu, którzy także nie zgłaszali uwag dotyczących harmonogramu świadczenia usług w poszczególnych punktach, a godziny pracy punktów ustalono zarówno w godzinach przedpołudniowych jak i po południu. Wójt Gminy Niwiska w swoim piśmie z 30 września 2022 r. w sprawie świadczenia w Gminie porad prawnych stwierdził: „obecny sposób świadczenia usług w Urzędzie Gminy Niwiska 2 x w tygodniu w godzinach umożliwiających korzystanie z porad w godzinach popołudniowych, w tym również dla osób pracujących, jest dla naszych mieszkańców optymalny”⁵².

(akta kontroli str.181 – 186)

2.2. Realizacja umów

1. W okresie objętym kontrolą zawarto cztery umowy (po jednej w każdym roku) z organizacjami pozarządowymi na zadania z zakresu nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa i edukacji prawnej. W warunkach tych umów zostały zamieszczone uregulowania dotyczące przekazywania środków na realizację zadania, tj. terminy przekazania środków, częstotliwość (w transzach miesięcznych). Zgodnie z umową warunkiem przekazywania środków finansowych w miesięcznych transzach było złożenie przez organizację pozarządową miesięcznej karty ewidencji czasu pracy (załącznik do umowy).

Kontrola wykazała, że postanowienia umów w tym zakresie zostały dochowane. W latach 2020 – 2023 środki na realizację zadania z zakresu nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa i edukacji prawnej przekazywane były organizacjom pozarządowym w terminie i na zasadach określonych w umowie. W każdym roku przekazywane były w 12 miesięcznych ratach po przedłożeniu

⁵¹https://bip.powiat.kolbuszowa.pl/bip_kolbuszowa/index.jsp?place=Menu02&news_cat_id=229&layout=1&page=0

⁵² Porady w Gminie Niwiska są świadczone w każdą środę w godz. 12-16 oraz w każdy czwartek w godz. 13-17.

faktury, noty obciążeniowej, oświadczeń osób uprawnionych, a także sprawozdań miesięcznych⁵³.

(akta kontroli str. 253 – 259, 330 – 336, 408 – 414, 495 – 504, 593 – 598, 740 - 753)

2. W kontrolowanym okresie nie wystąpiły przypadki bezumownego świadczenia usług z zakresu nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa i edukacji prawnej.

(akta kontroli str. 253 – 259, 330 – 336, 408 – 414, 495 – 504)

3. W okresie objętym kontrolą nie wystąpiły przypadki udzielania pomocy prawnej przez aplikantów adwokackich lub radcowskich.

(akta kontroli str. 42 – 75, 126 – 128, 624)

2.3. Rozliczanie przekazanych dotacji i kontrola zadań

1. Zgodnie z art. 18 ust. 1 udpp sprawozdanie z wykonania zadania publicznego określonego w umowie należy sporządzić w terminie 30 dni od dnia zakończenia realizacji zadania publicznego.

Corocznie organizacja pozarządowa terminowo składała sprawozdanie z wykonania zadania publicznego⁵⁴. Objęte badaniem trzy sprawozdania z lat 2020 – 2022 z realizacji zadania publicznego składane przez organizacje pozarządowe zawierały elementy określone w art. 18 ust. 4 udpp. Kontrola wykazała, że wyniki weryfikacji badanych sprawozdań zamieszczone zostały w protokołach Zarządu Powiatu. W szczególności, odnotowano w tych protokołach wyniki przeprowadzonej analizy tzn. że sprawozdanie jest zgodne z umową oraz unpp, przy czym pod względem merytorycznym analizowane było przez Wydział Organizacyjny (brak uchybień), a pod względem finansowym przez Wydział Budżetowo-Finansowy (brak uwag). W związku z tym Sekretarz składał wnioski o zatwierdzenie tego rozliczenia, który każdorazowo był jednogłośnie akceptowany przez Zarząd Powiatu.

(akta kontroli str. 253 – 267, 330 – 346, 408 - 424, 495 – 504, 755 – 758, 759 - 762)

2. Ustalono, że organizacje pozarządowe składały terminowo coroczne sprawozdania z realizacji zadania z zakresu nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa i edukacji prawnej w związku z powyższym Starosta nie podejmował działań mających na celu ich wyegzekwowania od zleceniobiorców.

(akta kontroli str. 260 – 267, 337 – 346, 415 – 424)

3. W latach 2020 – 2023 (I półrocze) nie występowały przypadki niewykorzystania w pełnym zakresie i niezgodnie z przeznaczeniem dotacji przez organizację pozarządową jako zleceniobiorcę z przeznaczeniem na zadania z zakresu nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa i edukacji prawnej. Nie występowały także przypadki skutkujące koniecznością zwrotu przez organizacje pozarządowe części lub całości środków otrzymanych z dotacji.

W związku z powyższym w Powiecie nie występowały zaległości z tytułu niewyegzekwowanych kwot dotacji podlegających zwrotowi.

(akta kontroli str. 123 – 145, 572 - 592)

4. W latach 2020 – 2023 nie występowały przypadki niezaakceptowania przez Starostę Powiatu sprawozdania składanego przez organizacje pozarządowe

⁵³ Umowy za lata 2020 – 2022 – faktury, a za 2023 r. – oświadczenia osób uprawnionych, sprawozdania miesięczne i nota obciążeniowa.

⁵⁴ Sprawozdania złożone zostały: za 2020 rok – 1.02.2021 r., za 2021 rok – 31.01.2022 r. i za 2022 rok – 31.01.2023 r.

z wykonania zadania z zakresu nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa i edukacji prawnej.

(akta kontroli str. 260 – 267, 337 – 346, 415 – 424)

5. Zgodnie z art. 11 ust.8 unpp Starosta kontroluje wykonywanie umowy przez organizację pozarządową na zasadach określonych w udpp. Art. 17 udpp określa, że organ administracji publicznej zlecający realizację zadania publicznego może dokonywać kontroli i oceny realizacji zadania, w szczególności: 1) stopnia realizacji zadania; 2) efektywności, rzetelności i jakości realizacji zadania; 3) prawidłowości wykorzystania środków publicznych otrzymanych na realizację zadania; 4) prowadzenia dokumentacji związanej z realizowanym zadaniem.

Zasady i formy kontroli dotowanych zadań zostały również określone w umowach zawartych przez Powiat z organizacjami pozarządowymi.

Starosta Powiatu nie przeprowadzał kontroli realizacji powierzonych zadań dla organizacji pozarządowej z zakresu nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego i edukacji prawnej na miejscu ich realizacji. Merytoryczna weryfikacja zadań następowała poprzez elektroniczny system do obsługi nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego

(akta kontroli str. 253 – 259, 330 – 336, 408 – 414, 495 – 504)

W wyjaśnieniu Starosta Kolbuszowski wskazał, że Starostwo ma bieżący wgląd w wykonywanie zobowiązań wynikających z umów zawartych z adwokatami/radcami prawnymi, organizacjami pozarządowymi. Służy do tego m.in. system do obsługi nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego (obecna wersja oznaczona NPP-NPO v 1.02.009 dostępna pod adresem <https://adm-np.ms.gov.pl/>). W/w systemie, każdy wykonawca ma wyznaczony harmonogram w postaci kalendarza i zobowiązany jest do punktualnego logowania się do systemu NPP-NPO w momencie rozpoczęcia dyżuru i wylogowania się w momencie zakończenia dyżuru. Dokumentuje w nim wszystkie sprawy (wypełnia karty pomocy A). Powiat z kolei wprowadza Karty pomocy – część B (jest to ankieta w której petent dobrowolnie może wyrazić opinię o udzielonej pomocy). Ogólnie mówiąc, system obsługi nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego jest ułatwieniem dokumentowania, a także pomocą w organizacji i kontroli usług z zakresu nieodpłatnej pomocy prawnej (NPP) i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego (NPO): Kluczowe funkcje w zakresie elektronicznej ewidencji porad i sprawozdawczości NPP/NPO to: rejestracja punktów, umów oraz przypisanie im indywidualnych kont użytkowników, dokumentowanie spraw – Karta pomocy A (wcześniej w postaci papierowej, Kart pomocy B, wraz z bieżącym udostępnianiem opinii osób uprawnionych samorządom prawniczym na poziomie ORA i OIRP oraz organizacjom pozarządowym prowadzącym punkty. System umożliwia automatyczne generowanie zbiorczych sprawozdań kwartalnych z Kart pomocy A i B oraz udostępnianie danych o zrealizowanych zadaniach z zakresu edukacji prawnej. Do najważniejszych funkcji w zakresie wspomagania zarządzania NPP/NPO należą: zamieszczanie i sprawdzanie informacji o organizacjach pozarządowych i ich statusu na listach wojewódzkich w jednym miejscu oraz bieżący dostęp do niezbędnych informacji zarządczych: organizacyjnych, odnoszących się do treści i poziomu merytorycznego, a także do danych dotyczących sposobu obsługi klienta. Za pośrednictwem systemu będzie przeprowadzić ocenę wybranych porad obywatelskich na podstawie recenzji zewnętrznego doradcy pozyskanych przez wojewodę oraz przekazać oceny właściwemu staroście. Ponadto, w razie nieobecności wykonawcy na dyżurze, Gminy zobowiązane są do bieżącego zgłaszania takich przypadków. Adwokat/ radca prawny składając fakturę za usługę wykonaną w danym miesiącu, składa również miesięczną kartę ewidencji czasu pracy

potwierdzając własnoręcznym podpisem poprawność zawartych w niej danych. Na podstawie w/w danych dopiero wtedy faktura jest opisywana i płacona.

(akta kontroli str. 181 – 186)

6. W kontrolowanym okresie Starosta nie dokonywał sprawdzenia na miejscu, czy organizacja pozarządowa udziela nieodpłatnej pomocy prawnej lub czy świadczy nieodpłatne poradnictwo obywatelskie zgodnie z warunkami, o których mowa w art. 11d udpp. Sprawdzenia należytego wykonywania zadań przez organizację pozarządową dokonywano w oparciu o analizę zapisów kart A i B, a także miesięcznych sprawozdań (karty wykonania zadań) oraz dokumentów sporządzonych przez adwokatów/radców prawnych wykonujących zadania w ramach organizacji (listy obecności). Do weryfikacji należytego wykonywania zadań służył głównie system do obsługi nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego (obecna wersja oznaczona NPP-NPO v 1.02.009 dostępna pod adresem <https://adm-np.ms.gov.pl/>). W badanym okresie nie występowały przypadki rozwiązania umowy z organizacją pozarządową z przyczyn nienależytego wykonywania obowiązków wynikających z warunków umowy (art. 11 ust. 9 unpp).

(akta kontroli str. 181 – 186)

7. W porozumieniach z ORA i OIRP oraz zbadanych w ramach próby ośmiu umowach z adwokatami/radcami nie uregulowano wprost kwestii kontroli. W latach 2020 – 2023 Starosta Powiatu nie dokonywał na miejscu kontroli wykonywania zobowiązań wynikających z porozumień z ORA i OIRP oraz z umów zawartych z adwokatami i radcami prawnymi zgodnie z zawartymi postanowieniami dotyczącymi udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej. W latach 2020 - 2023 nie występowały przypadki rozwiązania umowy z adwokatami lub radcami prawnymi świadczącymi nieodpłatne porady prawne.

(akta kontroli str. 42 – 75, 76 – 121)

W wyjaśnieniu Starosta Powiatu podał, że kontrole wykonywania zobowiązań wynikających z porozumień z ORA i OIRP oraz umów zawartych z adwokatami i radcami prawnymi zgodnie z zawartymi postanowieniami, jednak nie były dokumentowane. Pracownik Starostwa przynajmniej raz w miesiącu był w punktach nieodpłatnej pomocy prawnej zlokalizowanych na terenie Powiatu Kolbuszowskiego, sprawdzając prawidłowość wykonywania przez radców prawnych i adwokatów zobowiązań z umów. Sprawdzane było m.in. czy dany adwokat czy radca prawny jest obecny na dyżurze zgodnie z harmonogramem pracy, czy świadczy usługę samodzielnie oraz dostarczano przy okazji stosowne materiały. Były to kontrole bez zapowiedzi i nie były z nich spisywane protokoły. Powiat Kolbuszowski nie ma uregulowanych zagadnień dotyczących przeprowadzenia przez pracowników kontroli dotyczących się wywiązywania się radców prawnych i adwokatów w zakresie nieodpłatnego poradnictwa prawnego. Brak przeprowadzania udokumentowanych kontroli w punktach nieodpłatnej pomocy prawnej wynikał z tego, że nie zgłaszano skarg dotyczących funkcjonowania punktów, a osoby udzielające porad prawnych wykonują zawody zaufania publicznego, co zdaniem Starosty daje rękojmię należytej realizacji zadania.

(akta kontroli str. 181 – 186)

8. W Powiecie nie stwierdzono przypadków występowania zjawiska podwykonawstwa przy udzielaniu przez adwokatów lub radców prawnych nieodpłatnej pomocy prawnej w ramach wykonywanych zadań zleconych z zakresu administracji rządowej.

(akta kontroli str. 42 – 75, 76 – 121, 126 – 128 ,682 – 730)

2.4. Edukacja prawna

1. W okresie objętym kontrolą Powiat nie realizował samodzielnie zadań z zakresu edukacji prawnej i nie zlecał ich realizacji podmiotom trzecim (wskazanym w art. 15 ust. 1 unpp), innym niż organizacja pozarządowa, o której mowa w art. 11 ust. 7 unpp tj. wyłoniona w konkursie na prowadzenie punktu nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego.

(akta kontroli str. 123 – 145, 253 – 259, 330 – 336, 408 – 414, 495 – 504)

2. W latach 2020 – 2023 Starosta Powiatu zadania z zakresu edukacji prawnej zlecił organizacji pozarządowej, wybranej w ramach otwartego konkursu ofert na prowadzenie punktu nieodpłatnej pomocy prawnej⁵⁵. Starosta Powiatu nie określał preferowanych form realizacji zadań z zakresu edukacji prawnej. Wykonawca był zobligowany przeprowadzić edukację prawną zgodnie ze zapisami oferty złożonej w czasie konkursu stanowiącej integralną część umowy o realizacji zadania publicznego zawartej z organizacją pozarządową. Jakikolwiek zmiany w tym zakresie wymagały zgody ze strony Starostwa. W latach 2020 – 2023 zakres zrealizowanych zadań w zakresie edukacji prawnej przedstawiał się następująco:

- w 2020 r. - zrealizowanych zostało pięć zadań z liczbą 350 odbiorców korzystających z działania edukacji prawnej. W ramach tych zadań jedno dotyczyło opublikowania informatora i poradnika w wersji papierowej skierowanego dla 200 odbiorców będących mieszkańcami Powiatu oraz 4 zadania stanowiły wykłady (ze względu na Covid w sposób zdalny) adresowane do 150 uczniowie szkół średnich na terenie powiatu. Tematyka zadań wykładów obejmowała zagadnienia dotyczące: przestępstw i wykroczeń, własność rzeczy ruchomych, lokali mieszkalnych i innych nieruchomości, z wyłączeniem dziedziczenia / roszczenia i zobowiązania finansowe;

- 2021 r. - zrealizowanych zostało pięć zadań z liczbą 300 odbiorców korzystających z działania edukacji prawnej. W ramach tych zadań jedno dotyczyło opublikowania informatora i poradnika w wersji papierowej skierowanego dla 200 odbiorców będących mieszkańcami Powiatu oraz 4 zadania stanowiły wykłady (ze względu na Covid w sposób zdalny) adresowane do 100 uczniowie szkół średnich na terenie powiatu. Tematyka zadań wykładów obejmowała zagadnienia dotyczące: przestępstw i wykroczeń, własność rzeczy ruchomych, lokali mieszkalnych i innych nieruchomości, z wyłączeniem dziedziczenia / roszczenia i zobowiązania finansowe;

- w 2022 r. - zrealizowanych zostało pięć zadań z liczbą 300 odbiorców korzystających z działania edukacji prawnej. W ramach tych zadań jedno dotyczyło opublikowania informatora i poradnika w wersji papierowej skierowanego dla 200 odbiorców będących mieszkańcami Powiatu oraz 4 zadania stanowiły wykłady (ze względu na Covid w sposób zdalny) adresowane do 100 uczniowie szkół średnich na terenie powiatu. Tematyka wykładów/warsztatów obejmowała zagadnienia dotyczące: przestępstw i wykroczeń, własność rzeczy ruchomych, lokali mieszkalnych i innych nieruchomości, z wyłączeniem dziedziczenia / roszczenia i zobowiązania finansowe;

- 2023 (I półrocze) zrealizowanych zostało 13 zadań z liczbą 250 odbiorców korzystających z działania edukacji prawnej. Zadania te obejmowały wykłady/warsztaty, internetowe serwisy edukacyjne (urzędy i sądy), informatory i poradniki w wersji elektronicznej, o tematyce: własność rzeczy ruchomych, lokali mieszkalnych i innych nieruchomości, z wyłączeniem dziedziczenia świadczenia i zasiłki roszczenia i zobowiązania finansowe

(akta kontroli str.123 – 145, 260 – 267, 337 – 346, 415 – 424)

⁵⁵ W latach 2020 – 2022 była to organizacja: Stowarzyszenie „NIL”, a w 2023 r. Stowarzyszenie „Sursum Corda”.

Zgodnie z art. 11 ust. 7 unpp organizacja pozarządowa zapewniała udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego na podstawie umowy zawartej z Powiatem. W ramach umowy, organizacji pozarządowej powierzone zostały zadania z zakresu edukacji prawnej, realizowane w związku z problemami zgłaszanymi w trakcie udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, w wymiarze co najmniej jednego zadania na rok na każdy punkt. W warunkach umów z organizacjami pozarządowymi Starosta Powiatu nie wskazywał preferowanych form realizacji zadań z zakresu edukacji prawnej. Zlecenie do realizacji zadania w zakresie edukacji prawnej dla organizacji pozarządowej odbywało się wyłącznie w formie otwartego konkursu ofert.

W 2020 r. w zakresie edukacji prawnej zrealizowanych zostało pięć zadań, w tym w formie opublikowanych informatorów, poradników (1 zadanie) i cztery zadania w formie wykładów/prelekcji. W latach 2021 – 2022 po pięć zadań, w formach publikacji i wykładów/warsztatów. W 2023 r. zadania z zakresu edukacji prawnej realizowane były w formie internetowych serwisów edukacyjnych.

Analizie poddano 4 umowy o realizację zadania publicznego⁵⁶ pt. „Prowadzenie punktu nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego i edukacji prawnej przez organizację pozarządową na terenie Powiatu Kolbuszowskiego” zawartych w latach 2020 – 2023 przez Powiat z organizacjami pozarządowymi⁵⁷ oraz złożonych do tych umów sprawozdań. Badania wykazały, że organizacje pozarządowe miały powierzone zadania w zakresie edukacji prawnej i je zrealizowały.

(akta kontroli str. 253 – 267, 330 – 346, 408 – 424, 495 – 504)

3. Starosta Kolbuszowski, zgodnie z wymogiem określonym w art. 14 unpp, realizował zadania z zakresu edukacji prawnej należące do jego właściwości, m.in. poprzez: zamieszczenie informacji o możliwościach dostępu do nieodpłatnej pomocy prawnej na stronach BIP, publikację artykułów zarówno na internetowej stronie Powiatu jak również w lokalnej prasie. Publikacje w prasie lokalnej, tj. tygodniku Korso Kolbuszowskie i miesięczniku Przegląd Kolbuszowski dotyczyły artykułów na temat nieodpłatnej pomocy prawnej (w 2020 r. – 4 artykuły, w 2021 r. – 5, w 2022 r. – 4 i w 2023 r. – 3).

(akta kontroli str. 123 – 145, 253 – 267, 330 – 346, 408 – 424, 495 – 504)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Starosta nie przeprowadzał kontroli organizacji pozarządowej w zakresie realizacji powierzonych jej zadań z zakresu nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego i edukacji prawnej na miejscu ich realizacji, w tym kontroli, o której mowa w art. 11 ust 8a unpp.

(akta kontroli str. 181 – 186, 253 – 259, 330 – 336, 408 – 414, 495 – 504)

OCENA CZĄSTKOWA

W ocenie NIK Powiat zgodnie z przepisami realizował zadania w zakresie nieodpłatnej pomocy prawnej, świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej. Wyjątkiem był brak przeprowadzenia przewidzianej prawem kontroli organizacji pozarządowej, W ocenie NIK jej cele osiągnięto jednak w ramach bieżących działań.

⁵⁶ Po jednym z każdego roku (100% umów)

⁵⁷ Umowa nr 112/2019 z dnia 12 grudnia 2019 r. (obowiązująca w 2020 r.), umowa nr 131/2020 z dnia 11 grudnia 2020 r. (obowiązująca w 2021 r.), umowa nr 97/2021 z dnia 14 grudnia 2021 r. (obowiązująca w 2022 r.), umowa nr 125/2022 z dnia 29 grudnia 2022 r. (obowiązująca w 2023 r.).

Ustalono, że utworzona została wymaga liczba punktów świadczących nieodpłatną pomoc prawną, a ich lokalizacja umożliwiała dostępność do tych usług. Sprawowany był także w wystarczającym zakresie nadzór nad realizacją zadań zleconych adwokatów lub radcom prawnym i organizacjom pozarządowym. Powiat prawidłowo podejmował także działania dotyczące edukacji prawnej.

OBSZAR

3. Działania powiatów w zakresie efektywnego udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej i efektywnego świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej

Opis stanu faktycznego

1. W latach 2020 – 2023 (I półrocze) udzielonych zostało łącznie 1343 porad w zakresie nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w dwóch punktach działających na terenie Powiatu prowadzonych przez adwokatów/radców prawnych i organizacje pozarządowe, tj.:

- w 2020 r. udzielonych zostało 326 porad, w tym w punkcie prowadzonym przez adwokatów/radców prawnych – 128, a w punkcie organizacji pozarządowej – 198. Liczba porad w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wynosiła 5,26,

- w 2021 r. udzielonych zostało 396 porad, w tym w punkcie prowadzonym przez adwokatów/radców prawnych – 128, a w punkcie organizacji pozarządowej – 268. Liczba porad w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wynosiła 6,43,

- w 2022 r. udzielonych zostało 367 porad, w tym w punkcie prowadzonym przez adwokatów/radców prawnych – 135, a w punkcie organizacji pozarządowej – 232. Liczba porad w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wynosiła 5,98,

- w 2023 r. (I półrocze) udzielonych zostało 254 porad, w tym w punkcie prowadzonym przez adwokatów/radców prawnych – 123, a w punkcie organizacji pozarządowej – 131. Liczba porad w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wynosiła 4,14, Średnia liczba porad na 1 punkt dziennie wynosiła w 2020 r. – 0,64, w 2021 r. – 0,79, w 2022 r. – 0,73, a w I półroczu 2023 r. – 1,02.

Łączne koszty systemu nieodpłatnej pomocy prawnej w przeliczeniu na 1 poradę w 2020 r. wynosiły 404,91 zł, w 2021 r. – 333,33 zł, w 2022 r. – 359,02 zł i w I półroczu 2023 r. – 206,77 zł. Koszty usług świadczonych przez adwokatów/radców prawnych wynosiły odpowiednio: 515,62 zł, 515,61 zł, 487,18 zł i 166,74 zł. Koszty usług organizacji pozarządowej wynosiły: 333,33 zł, 246,27 zł, 284,48 zł i 244,35 zł.

W latach 2020 – 2023 (I półrocze) największa ilość porad w zakresie nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego dotyczyła: prawa cywilnego⁵⁸ (677 porad, tj. 50 %), prawa rodzinnego⁵⁹ (240 porad, tj. 18%), prawa ubezpieczeń społecznych i prawa do opieki zdrowotnej⁶⁰ (140 porad, tj. 10%). W najmniejszym zakresie porady udzielane były w dziedzinie prawa pracy⁶¹ (105 porad, tj. 7%), prawa administracyjnego (83 porady, tj. 6%) i prawa podatkowego (12 porad, tj. 0,8%).

(akta kontroli str. 123 – 145, 530 – 568)

Łączny czas na jedną wizytę i bezpośrednią obsługę osoby uprawnionej do udzielenia nieodpłatnej pomocy prawnej oraz na inne czynności, w tym analizę i sporządzanie projektu pisma wynosił w zdecydowanej większości porad (638, tj. 47%) od 15 do 30 minut. Najmniej udzielonych zostało porad w przedziale czasowym do 15 minut, tj. 44 porad (3,3%). Nie były udzielane porady w przedziale czasowym powyżej 2 godzin.

(akta kontroli str. 123 - 145)

⁵⁸ 136, 196, 203, 142 porad

⁵⁹ 53, 87, 65 i 35 porad

⁶⁰ 57, 30, 29 i 24 porad

⁶¹ 36, 33, 17 i 19 porad

W latach 2020 – 2023 (I półrocze) w największym zakresie z bezpłatnych porad prawnych i poradnictwa obywatelskiego korzystały osoby w wieku od 35 do 45 lat⁶² (299 porad, tj. 22%). Dla mieszkańców w wieku od 45 do 55 lat udzielonych zostało 260 porad, tj. 19,4%. Dla osób w wieku od 60 do 65 udzielonych zostało 120 porad, tj. 9%. W najmniejszym zakresie z nieodpłatnego poradnictwa prawnego i obywatelskiego korzystały osoby w wieku od 18 do 25 roku życia, tj. udzielonych zostało 55 porad, tj. 4%.

(akta kontroli str. 123 - 145)

2. W latach 2020 – 2023 (I półrocze) w związku z realizowanymi zadaniami dotyczącymi edukacji prawnej osiągnięte zostały następujące efekty, uwzględniające liczbę odbiorców usług w tym zakresie, tj.:

- w ramach działań edukacyjno – informacyjnych opracowano i wydano w kolejnych latach poradniki prawne obejmujące wybrane zagadnienia z zakresu prawa rodzinnego, cywilnego, prawa pracy wraz z przykładowymi wzorami pism. Poradniki wydane zostały w formacie A5 w wersji papierowej w ilości po 200 sztuk i rozdysponowany na terenie Powiatu, a także zamieszczone (do pobrania) w formacie pdf na stronie internetowej Starostwa. W 2023 r. opublikowane zostały informatory, ulotki promujące formy i dostępność nieodpłatnych świadczeń prawnych. Wydano nabiurkowy kalendarz na rok 2023, prezentujący podstawowe zagadnienia z edukacji prawnej, związane ze świętami państwowymi oraz dotyczące okolicznościowych dni, takich jak np. Światowy Dzień Praw Osób Starszych, Dzień Ofiar Przestępstw, Dzień Praw Zwierząt, itp. W kalendarzu znalazły się ciekawe grafiki/zdjęcia nawiązujące do tematyki oraz adekwatne do nich treści edukacyjne. Kalendarz został wydrukowany w licznie 140 sztuk, a następnie wysłany do urzędu, w celu dalszej dystrybucji według uznania i potrzeb lokalnych. W kalendarzu w wersji papierowej został umieszczony kod QR, który odsyła do elektronicznej wersji kalendarza na stronie internetowej projektu – dając możliwość przeglądania, pobrania oraz samodzielnego wydruku.

- w ramach działań edukacyjnych prowadzonych w formie wykładów, warsztatów, seminarium w 2020 roku przeprowadzono 16 godzin seminariów w zakresie rozpowszechniania wiedzy na temat praw i obowiązków obywateli, tj.: prawa pracy, odpowiedzialności karnej, zniesławień w sieci. Semina skierowane były do pełnoletnich uczniów Liceum Ogólnokształcące im. Janka Bytnara w Kolbuszowej oraz Zespołu Szkół Agrotechniczno-Ekonomicznych im. Komisji Edukacji Narodowej w Weryni. Semina ze względu na bezpieczeństwo uczestników jak i prowadzących związane z epidemią Covid-19 prowadzone były w formie zdalnej z wykorzystaniem platformy e-learningowej. W 2021 r. zorganizowano cztery otwarte semina (4 x 4 godz.) rozpowszechniające wiedzę na temat praw i obowiązków obywateli dla min. 100 osób. Semina skierowane były do pełnoletnich uczniów w Kolbuszowej oraz Zespołu Szkół Agrotechniczno-Ekonomicznych im. Komisji Edukacji Narodowej w Weryni. Semina ze względu na bezpieczeństwo uczestników jak i prowadzących związane z epidemią Covid-19 prowadzone były w formie zdalnej z wykorzystaniem platformy e-learningowej. W 2022 r. zrealizowano cztery spotkania seminaryjne trwające po cztery godziny każde: „Prawa i obowiązki obywatela – zobowiązania” – 27 uczestników (Mieszkańcy Powiatu Kolbuszowskiego), „Odpowiedzialność karna za czyny niedozwolone – edukacja prawna” – 34 uczestników (uczniowie Zespołu Szkół Agrotechniczno-Ekonomicznych im. Komisji Edukacji Narodowej w Weryni, „Odpowiedzialność karna za czyny niedozwolone – edukacja prawna” – 55 uczniowie Liceum Ogólnokształcące w Kolbuszowej, „Prawa i obowiązki obywatela – zobowiązania” – 16 uczestników (Mieszkańcy Powiatu Kolbuszowskiego). W 2023 r. zorganizowane były warsztaty dla młodzieży – Odpowiedzialność karna – symulacja

⁶² 80, 107, 73 i 39 porad.

rozprawy sądowej dla uczniów szkół (72 uczestników). Prowadzona była kampania społeczna m.in. poprzez emisję filmiku edukacyjnego w mediach społecznościowych dotyczącego ustawowego systemu nieodpłatnych świadczeń prawnych. Kampania została przeprowadzona w mediach społecznościowych (portal Facebook) i została precyzyjnie zdefiniowana za pomocą płatnego narzędzia do geotargetowania reklam (pod kątem obszaru zamieszkania i wieku odbiorców). Kampania została przeprowadzona w okresie od 5 do 8 czerwca 2023r. Ten sposób promocji spowodował, że dostęp do spotu uzyskało na swoich profilach 5.411 użytkowników z terenu Powiatu.

(akta kontroli str. 260 – 267, 337 – 346, 415 – 424)

3. Ustalono, że w dokumentach Starostwa (programu współpracy z organizacjami pozarządowymi i sprawozdania z jego realizacji, budżet Powiatu) dotyczących nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, a także edukacji prawnej nie określono celów/mierników/wskaźników dla zadań z tego zakresu. Starostwo monitorowało realizację zadań z zakresu nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej, m.in. poprzez sprawdzenie czy realizacja tych zadań była zgodna ze złożoną ofertą konkursową oraz z umową o powierzenie zadań publicznych. Starosta zadania z zakresu poradnictwa prawnego i obywatelskiego oraz edukacji prawnej realizował za pomocą organizacji pozarządowej, która wybrana została w otwartym konkursie na prowadzenie punktu nieodpłatnej pomocy prawnej w danym roku. Organizacja pozarządowa była zobligowana przeprowadzić edukację prawną zgodnie z treścią oferty złożonej w związku z konkursem, stanowiącej integralną część umowy o realizację zadania publicznego.

(akta kontroli str. 260 – 267, 337 – 346, 415 – 424)

4. Kontrola wykazała, że zrealizowany został zakres zadań powierzonych dla organizacji pozarządowej w latach 2020 – 2023. Zakres tych zadań określony został corocznie w warunkach oferty złożonej w związku z konkursem stanowiącej integralną część umowy o realizację zadania publicznego. Zgodnie z art. 18 ust. 4 pkt 1 udpp roczne sprawozdania z realizacji zadania publicznego zawierały szczegółowy opis wykonania zadania publicznego, z uwzględnieniem liczby i form zrealizowanych zadań.

Analizą objęto po jednym sprawozdaniu z każdego roku składanym przez organizację pozarządową w związku z realizacją umów dotyczących wykonania zadań w zakresie nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej. Ustalono, że został zrealizowany przez organizacje pozarządowe zakres zadań wynikający z określonych corocznie warunków oferty złożonej w związku z konkursem stanowiącej integralną część umowy o realizację zadania publicznego.

W sprawozdaniach wskazano, że zostały zrealizowane zadania określone w ofercie w związku z konkursem w zakresie nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej.

(akta kontroli str. 260 – 267, 337 – 346, 415 – 424)

5. W latach 2020-2022 nie zakładane były karty pomocy część B. Natomiast do 30 czerwca 2023 r. złożono 12 kart pomocy – część B (4,7% osób korzystających ze wsparcia w zakresie nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego). Wszystkie złożone karty pomocy – część B w okresie do 30 czerwca 2023 r. określały pozytywne oceny udzielonej nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa prawnego udzielanej przez adwokatów/radców prawnych/organizację pozarządową. W związku z powyższym Starosta nie podejmował żadnych działań w tym zakresie. Starosta nie korzystał z innych form

pozyskiwania informacji od osób uprawnionych w zakresie oceny udzielonej w Powiecie nieodpłatnej pomocy prawnej i świadczonego nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego.

(akta kontroli str. 42 – 121, 181 – 186)

6. Zgodnie z art. 7 ust. 5 unpp Starosta Powiatu analizował opinie osób uprawnionych o udzielonej pomocy prawnej i poradnictwie obywatelskim złożone w 2023 r. (do 30 czerwca 2023 r.). Żadna z 12 kart (część B) nie wskazywała na negatywne opinie w zakresie świadczonych nieodpłatnych usług pomocy prawnej. Starosta Powiatu nie korzystał z innych udokumentowanych form pozyskiwania informacji od osób uprawnionych w zakresie oceny udzielonej w Powiecie nieodpłatnej pomocy prawnej i świadczonego nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego.

(akta kontroli str. 123 – 145, 181 – 186, 507 – 518)

7. W wyjaśnieniu na okoliczność wskazania spostrzeżeń dotyczących realizowanych zadań w zakresie nieodpłatnej pomocy prawnej Starosta Powiatu wskazał, że ustawa nakłada na samorząd powiatowy obowiązek realizowania przedmiotowego zadania w zakresie udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej i poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej bez możliwości większego wpływu na funkcjonowanie tego systemu. Obsługa zadania przypada na pracownika, który ma w swoich obowiązkach szereg innego rodzaju obowiązków, bez jasno określonych kryteriów jego wynagradzania za realizowanie zadania zleconego z zakresu administracji rządowej.

Utrudnieniem w realizacji powierzonych zadań było rozliczenie środków dotacji do końca danego roku. Należałoby wydłużyć czas rozliczeń przynajmniej do końca stycznia następnego roku, tak jak to mam miejsce w przypadku organizacji pozarządowej, która sprawozdanie z wykonania zadania publicznego musi złożyć właśnie do końca stycznia następnego roku. Ustawa nakłada na samorząd powiatowy obowiązek realizowania przedmiotowego zadania, natomiast nie są organizowane w tym zakresie żadne szkolenia, więc pracownik musi sam nabywać wiedzę i bazować na doświadczeniu z poprzednich lat oraz znalezionych wyjaśnieniach na stronach internetowych i ministerialnych. W latach 2020 – 2023 Starosta nie przekazywał Wojewodzie Podkarpackiemu ani też innym podmiotom swoich uwag, spostrzeżeń, problemów, czy wniosków związanych z organizacją i funkcjonowaniem nieodpłatnej pomocy prawnej, świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej.

(akta kontroli str. 181 – 186)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia osiągnięte efekty działania Powiatu w zakresie udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej i efektywnego świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK formułuje następujące wnioski:

1. Przeprowadzanie kontroli na miejscu realizacji zadań przez organizację pozarządową w zakresie wywiązywania się z warunków zawartych umów dotyczących obsługi nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego.

2. Zawieranie w porozumieniach z Gminami informacji o rodzaju podmiotu udzielającego nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczącego nieodpłatne poradnictwo obywatelskie podczas dyżurów stosownie do wymogów ustawowych.
3. Zapewnienie zgodności zawieranych umów w sprawie nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa prawnego z wymogami ustawowymi.
4. Zamieszczanie w umowach z organizacjami pozarządowymi postanowień dotyczących powierzenia przetwarzania danych osobowych osób korzystających z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, w sposób zapewniający ochronę tych danych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie.

Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Rzeszów, 30.11.2023 r.

Kontroler
Alina Walenia
główny specjalista kontroli
państwowej

/-/

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie
Dyrektor
Wiesław Motyka

z up.
p.o. Wicedyrektora
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Rzeszowie
/-/
Robert Łukasz